

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Jana Lusková

Ekonomická socializace – finanční edukace

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou na téma „Ekonomická socializace – finanční edukace“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

.....

Jana Lusková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat PhDr. Soně Lemrové, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a podnětné rady při zpracování mé bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	5
I. TEORETICKÁ ČÁST	6
1 EKONOMICKÁ SOCIALIZACE	7
1.1 Ekonomika	8
1.2 Socializace.....	8
2 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ.....	10
2.1 Edukace	10
2.2 Hodnoty.....	11
3 PENÍZE	14
3.1 Vznik a vývoj peněz.....	14
3.2 Moc peněz	15
3.3 Lidé a peníze	15
3.4 Děti a peníze.....	16
3.4.1 Darování peněz dětem.....	18
3.4.2 Když děti mají mluvit s rodiči o penězích.....	19
3.5 Kapesné	19
II. PRAKTICKÁ ČÁST	23
4. VÝZKUMNÉ CÍLE, OTÁZKY.....	24
4.1 Výzkumné cíle.....	24
4.2. Výzkumné otázky.....	24
4.3 Aplikovaná metodika	24
4.4 Charakteristika zkoumané populace a popis vzorku	25
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	26
5.1 První část dotazníku - popis zkoumaného souboru.....	26
5.2 Druhá část dotazníku – výsledky mapující kapesné.....	32
6 DISKUZE.....	53
7. ZÁVĚR.....	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	56
SEZNAM GRAFŮ	59
SEZNAM TABULEK.....	60
SEZNAM PŘÍLOH	62
ANOTACE	

ÚVOD

Problematika vzdělávání dětí v ekonomické sféře je pro společnost velmi důležitá. Přece jen jsou děti naší budoucností a každá rodina určuje směr dítěte. Děti mají ve svých rodičích, nebo v jiných opatrovnících, vzor a učí se od nich chování i různým návykům. Učí se od nich také hospodaření s penězi a to udává směr pozdějšímu samostatnému fungování ve společnosti. Tímto tématem se budu v bakalářské práci zabývat.

Téma jsem si zvolila, jelikož mě zajímalo, jak jsou na tom dospělí lidé s názory na vzdělávání dětí o penězích. Vyrůstám v rodině, kde se považuje za velmi důležité mluvit o správném hospodaření s penězi, a od 13 let dostávám pravidelné kapesné, abych se naučila s penězi hospodařit. Za tento přístup jsem jim vděčná a s penězi nemám problém vyjít a zvládám si i šetřit. Není to tak v každé rodině, jelikož každá rodina má své hodnoty a názory. Několik mých kamarádek kapesné nikdy nedostávali a mají problém s penězi vyjít. Netvrdím, že je to jen díky kapesnému, ale je to důvod, proč jsem si toto téma práce vybrala.

Cílem teoretické části je poskytnout ucelený náhled na problematiku ekonomické socializace a zjistit, jaké byly provedeny výzkumy. Hlavním cílem praktické části je zmapovat názory na kapesné.

Teoretická část bude rozdělena na 3 kapitoly. Budou nastíněny pojmy ekonomika a socializace a jejich spojení. Budeme se také věnovat pojmům, které souvisí s vzděláváním, jako je edukace a hodnoty. Poslední kapitola bude zaměřena přímo na peníze, na jejich historii, moc ve společnosti a vztahem lidí a dětí k penězům. Součástí teoretické části budou také výzkumy, které už byly provedeny.

Praktická část bude rozdělena na 4 kapitoly. Bude popsán výzkumný vzorek, kromě hlavního cíle budou uvedeny i cíle vedlejší a výzkumné otázky. Jako výzkumnou metodu jsem zvolila dotazník. V kapitole s výsledky budou popsány demografické údaje vzorku, který se výzkumu zúčastnil, a mapování názorů na konkrétní otázky spojené s kapesným. V kapitole diskuze zhodnotím výsledky a vše bude uzavřeno v závěru.

I když je to téma, které je dle mého názoru velmi důležité pro společnost, je publikováno malé množství dostupných literárních zdrojů, což mi psaní teoretické práce může ztížit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 EKONOMICKÁ SOCIALIZACE

Proces ekonomické socializace je vícerozměrný a v něm lze rozlišit mnoho otázek. Jde vlastně o dopad rodičovského učení na pozdější ekonomické chování jejich dětí. Každá generace žije v různých socioekonomických podmínkách a každá rodina klade důraz na odlišné aspekty. Na toto téma bylo provedeno několik výzkumů. (Roszkowska-Hołosz, 2018)

V Polsku bylo provedeno dotazníkové šetření Dorotou Roszkowska-Hołosz. Výzkumu se zúčastnilo 72 náhodně vybraných dospělých z Lubuskie, Dolnośląskie a Wielkopolskie voivodships. Po vyhodnocení bylo zjištěno, že v nejmladších věkových skupinách většina dětí kapesné dostane. Starší děti už kapesné dostávají méně. (Roszkowska-Hołosz, 2018)

Byla také položena otázka, zda respondenti, kteří definovali řízení svého rozpočtu jako takový, mohli vděčit za podporu a učení svým rodičům. Získané výsledky nepotvrzují vztah mezi výdaji z peněz v dětství a snadnou kontrolou výdajů v dospělosti. Škola se aktivně podílí na výuce hospodaření s rozpočtem domácností, což může být důvodem, proč rodiče nevěnují přílišnou pozornost výuce o penězích doma. (Roszkowska-Hołosz, 2018)

Další výzkum byl proveden v Německu Adrianem Furnhamem and Bruceem Kirkcaldym. Ve své studii zkoumali postoje německých rodičů ke kapesnému pro děti. Dotazník vyplnilo 238 německých rodičů. (Furnham, Kirkcaldy, 2000)

Výzkum prokázal, že starší dospělí se více než mladší dospělí přiklání k názoru, že by chlapci měli dostávat větší kapesné než dívky. Mladší dospělí byli také pro to, aby se kapesné spojovalo s výkonem domácích prací. Celkem 91% rodičů střední třídy věří, že by se kapesné mělo dávat týdně a jen 4% rodičů si myslí, že by měli jejich děti dostávat peníze tehdy, když je potřebují. (Furnham, Kirkcaldy, 2000)

V dalších dvou kapitolách si podrobněji rozeberu pojmy ekonomika a socializace.

1.1 Ekonomika

Každý člověk by měl mít alespoň základní přehled o ekonomice. Je přece jen součástí každodenního života. Je důležité vymezit pojmy ekonomie a ekonomika. Ekonomika je hospodářský stav a ekonomie je teoretická věda. Jinými slovy tedy ekonomie je teorie a ekonomika praxe. Podle Hany Lipovské by měl mít dobrý ekonom ponětí o zákonech, znát základy politologie, psychologie a sociologie. Měl by se umět orientovat v historii a matematice a naučit se tzv. ekonomické myšlení tím, že všechny znalosti spojí dohromady a užije je (Lipovská 2017).

Na rozdíl od Lipovské, která tvrdí, že ekonomie je společenská věda, podle Holmana je to věda politická. „*Ekonomie se zabývá otázkami, které mají bezprostřední vliv na blahobyt lidí. Proto je zřejmě více než jiné vědy vědou politickou.*“ Zároveň také můžeme říci, že ekonomie není exaktní vědou na rozdíl od věd přírodních. Ekonomie není tedy přesně měřitelná, protože každý člověk je jiný a každý je ovlivněn subjektivními faktory (Holman, 1999, s. 2).

Lipovská dále uvádí, že jak je nám známo, trh funguje na principu nabídky a poptávky. Firmy vyrábí zboží za co nejnižší náklady a nabízí je za co nejvyšší cenu. Naopak kupující si chtějí věci pořídit za co nejnižší ceny. Platí nepsané pravidlo, že čím je výrobek dražší, tím je kvalitnější. Na to je však potřeba dávat pozor, protože ne vždy je tomu tak (Lipovská 2017).

„*Aby mohl tržní systém spolehlivě fungovat, nestačí pouhá svoboda volby a možnost sledování vlastního zájmu. Takový systém musí mít jistá pravidla, která jeho účastníci dodržují. Tak jako dopravní provoz musí mít jasná pravidla, jinak by zkolaboval, také tržní systém musí mít všeobecně dodržovaná pravidla, bez kterých by nefungoval.*“ (Holman, 1999, s. 11)

1.2 Socializace

Když se narodí dítě, je dlouhou dobu závislé na dospělých. Nezvládne si samo zajistit ani uspokojení základních potřeb, tudíž rodiče, nebo jiné nejbližší osoby, mu je musí uspokojit. Zahrnuje to jídlo, teplo, hygienickou péči, pocit bezpečí a jistoty. Za krátkou dobu, během pár let, dítě získá spoustu dovedností a vědomostí, které by si bez ostatních lidí neosvojilo. Člověk se tedy díky společnosti neustále rozvíjí. Své potřeby uspokojuje způsobem, který ho naučili ostatní. Člověk se tedy díky společenskému prostředí socializuje, což znamená, že z přírodní (biologické) bytosti se mění v bytost lidskou, která se zvládne přizpůsobit okolním podmínkám a normám, které nastavuje společnost (Rozsypalova, Mellanová, Čechová 2003).

Další socializace, která člověka potká, je styk s ostatními vrstevníky. Dítě se s nimi učí spolupracovat, přijímat pravidla hry a podřizovat se. Postupem času navazuje nová přátelství, naučí se pomáhat a celkově se učí porozumět svému chování i chování ostatních (Rozsypalova, Mellanová, Čechová 2003).

V dospívání a dospělosti člověka ovlivňuje práce, stávají se členy pracovního kolektivu, naučí se sbližovat se svými přáteli a jsou schopni si najít životního partnera. Socializace osobnosti je ovlivněna také prostředím, jestli žije na venkově či ve městě, zda chodí do přírody nebo za kulturou. Jedinec je schopen díky socializaci poznat své místo ve společnosti a s ním spojená práva a povinnosti. Socializace je tedy proces, který probíhá po celý život (Rozsypalova, Mellanová, Čechová 2003).

Podle inženýrky Jitky Mudrychové za základní aspekty socializace lze pokládat následující jevy:

1. Osvojit si kulturní návyky považovány za základní, jako je udržování tělesné čistoty, oblékání či slušného chování.
2. Osvojit si mateřský jazyk.
3. Osvojit si sociální role.
4. Orientovat se v základních společenských normách a hodnotách jako například co je správné a co špatné.

Existuje takzvaná permanentní socializace, což znamená, že dětské zkušenosti nestačí na celý život, v pozdějším věku musí být pozměněno a některé způsoby života musí být korigovány (Mudrychová, 2000).

Socializace a edukace mají úzkou vazbu, a jejich rozdíl není vždy zřetelný. Základním kritériem je to, že socializace utváří a vyvíjí osobnost spontánně, na rozdíl od edukace, kdy je prostředí uměle vytvářeno (Helus, 2004).

Podrobně se podíváme na termín edukace v následující kapitole.

2 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ

V této kapitole se budu zabývat výchovou a vzděláváním, vysvětlím pojem edukace, edukační procesy a edukační prostředí, které jsou nezbytné pro předávání a učení o hodnotách.

2.1 Edukace

Do určitého vývojového období je dítě jen nenásilně socializováno, ale s rostoucím věkem, nastupuje záměrné a promyšlené období, které nazýváme edukací. Nejorganizovanější institucí zprostředkovávající edukaci je škola. Učitelé a vychovatelé musí mít odborné vzdělání a jejich činnost je kontrolována stanovenými podmínkami, které je nutné dodržovat (Helus, 2004).

„Edukační procesy jsou všechny takové činnosti lidí, při nichž dochází k učení na straně nějakého subjektu, jemuž je exponován nějakým jiným subjektem přímo nebo zprostředkovaně (textem, technickým zařízením aj.) určitý druh informace“ (Průcha, 2005, s. 65)

Pojem edukace je vlastně spojení výchovy a vzdělávání. Edukační procesy jsou činnosti lidí, při kterých se určitý subjekt učí, a jiný subjekt vyučuje. Jinými slovy jedná se o edukanta a edukátora. Jako příklad můžeme uvést učení mateřského jazyka. Dítě se učí dovednostem jak komunikačním, tak jazykovým. Tyto schopnosti přitom rozvíjí s jinými lidmi. Buď s lidmi, kteří již jazyk dobře ovládají jako matka, otec či paní učitelka nebo s lidmi, kteří jsou ve stejné situaci, kam můžeme zařadit vrstevníky. Do edukačního procesu je také možné zařadit to, jak dětem zprostředkovat informace o penězích (Průcha, 2005).

Všechny edukační procesy probíhají v takzvaném edukačním prostředí. Znamená to, že prostředí, ve kterém se učíme je ovlivňováno různými faktory. Jednak jsou to fyzikální podmínky, jako dětské hřiště či školní třída, a zúčastněné subjekty, jejich komunikace a psychosociální vztahy (Průcha, 2005,).

Pojmem edukační prostředí se také zabýval J. A. Komenský a vyjádřil se k němu následovně: *„Škola sama má být místo příjemné, vábící uvnitř a vně oči. Uvnitř budiž světlý, čistý pokoj, ozdobený všude obrazy, ať už jsou to obrazy znamenitých mužů, ať zeměpisné mapy, ať památky historických událostí nebo nějaké emblémy. Venku pak budiž u školy nejen volné místo k procházkám a společným hrám (poněvadž to se nesmí mládeži odepírat, jak ukážeme níže na příslušném místě), nýbrž i nějaká zahrada, do níž by byli časem pouštěni a naváděni těšit se pohledem na stromy, kvítí a byliny. Když se to takto zařídí, je*

pravděpodobné, že děti budou chodit do škol s nemenší chutí, než chodí na jarmark, kde doufají uvidět a uslyšet vždy něco nového.“ (J. A. Komenský in Průcha, 2005, s. 69)

Protože do edukace se může zařadit učení hodnot, rozeberu si, co to vlastně hodnoty jsou.

2.2 Hodnoty

„Hodnota je názor na to, co je pro nás žádoucí a dobré a co je nežádoucí a zlé. Hodnoty určují naši volbu, řídíme se tím, co považujeme pro sebe za vhodné, co má pro nás nějaký význam. To ovšem neznamená, že to, co považujeme za hodnotu my, je obecně uznávanou hodnotou.“ (Rozsypalova, Mellanová, Čechová 2003, s. 64)

Každá rodina, ať už bohatá či chudá má své zásady, které dodržuje. Tyto zásady jsou založené na tradicích, hodnotách, principech, zvycích a ideálech, které rodina uznává. Ovlivňují životní styl a vytvářejí vlastní životní filozofii rodiny, která eticky a morálně řídí rodinné vztahy, strukturu a hospodářské a spotřební zvyky. Životní filozofie určuje také, jak rodina přistupuje k výchově dětí. Rodiče se snaží se své zvyky a hodnoty na své potomky přenést, prostřednictvím psychologických a výchovných postupů. I když se hodnoty rodin liší, všichni mají stejný cíl, a to dosáhnout v chování dětí pozitivních výsledků. Pro spoustu rodičů je však těžké najít vhodný způsob, jak tyto hodnoty předávat. Některým se to podaří a jsou s výsledkem spokojeni, najdou se však i tací, kteří nedosáhli požadovaného výsledku i přes veškerou snahu. Nemusí to být nutně jejich vina, jelikož přenos hodnot neprobíhá jen doma, ale i v sociálním prostředí. Na negativní chování rodiče reagují také různě, mohou se uchýlit jednak k nebezpečným disciplinárním extrémům, nebo rezignují a své děti nechají dělat, co chtějí (Melgosa, Posse, 2003).

Zkoumat tento přenos hodnot z generace na generaci je těžké. V procesu se totiž vyskytují různé proměnné, které narušují pokusy o analýzu. Díky studiím a odborníkům se zkušenostmi, můžeme určit alespoň některé principy, které je možné při výchově hodnot aplikovat:

1. Aby se děti staly čestnými a nesobeckými, lze toho dosáhnout jen řádnou výchovou a vzděláváním. Někteří rodiče však věří, že je možné vnutit hodnoty svým dětem násilím. Takové metody však nelze akceptovat.
2. Každý člověk má hodnoty jiné, jsou tedy subjektivní a osobní. Je potřeba to mít na paměti, někteří rodiče utrácejí peníze raději za knihy a jazykové kurzy, jiný dávají přednost hračkám a například videohram.

3. Hodnoty jsou také z části dány potřebami. Je nutné myslet na to, že konkrétní okolnosti vytvářejí potřeby, které mají vliv na pořadí hodnotového žebříčku. Má-li rodina málo peněz, je pro ně prioritou zajistit dětem jídlo, naopak rodina, která má peněz dostatek, klade důraz na společné trávení volného času.
4. Chování je propojeno s hodnotami. Rodiče mají za úkol objevit u svých dětí v rámci výchovy ty vlastnosti a typy chování, které jsou provázány s jejich hodnotami. Dětem to pomůže rozvíjet citlivost a schopnost čelit každodennímu životu.
5. Předávání hodnot je náročný úkol, který vyžaduje spoustu času a výsledek se někdy nemusí ani dostavit. Je to tedy dlouhodobý závazek, který musí být dobře promyšlený. Rodiče musí být pozorní a všímat si jevů, které by mohli záporně ovlivnit výchovné cíle rodiny (Melgosa, Posse, 2003).

Součástí výchovy o hodnotách je naučit děti, aby neignorovaly sociální, etické a duchovní aspekty. Musí pochopit, že každá rodina má jiné hodnoty a naučit se to respektovat. Nikdo nepředpokládá, že by se rodiče měli stát i dětskými psychology, avšak jsou tací, kteří se snaží dosáhnout potřebné psychologické úrovně pomocí různých besed, knih, či rozhovorů s ostatními. Výměna názorů s ostatními rodiči může být přece velmi užitečná. Děti se od sebe liší individuálními rozdíly. Co jednomu dítěti vyhovuje, nemusí nutně vyhovovat i druhému. Psychologie nás učí nejenom pochopit tyto rozdíly, ale i porozumět chování dětí v různých situacích, ať už je to nemoc, nebo jiný problém. Díky tomu, že rodič se bude snažit rozumět rozdílům a pocitům dítěte, vytváří mu tím dobré podmínky v oblasti zdravotní, emocionální i zájmové. Jedním z nejdůležitějších prvků je motivace, proto by se rodiče měli snažit používat takové prostředky, které nepodporují jenom touhu, ale i vůli. Cílem by mělo být, aby se hodnoty staly přirozenou součástí osobnosti dítěte (Melgosa, Posse, 2003).

Autor Eileen Gallo napsal článek na téma děti, peníze a pravidla. Ve svém článku popisuje, jak by měli rodiče vést své děti k poznání svých hodnot a hodnoty peněz. Zkoumá, jak mohou rodiče vytvářet vnitřní strukturu hodnot pro sebe a své děti. Problémem však je, že většina rodičů své hodnoty málo před dětmi prezentují a nechávají si je spíše pro sebe. Rodič může využít různých technik. Článek nabízí několik typů, jak by rodiče mohli tyto hodnoty formulovat, např.: Museli jsme učinit nějaké oběti, když jsme byli mladší, abychom si dovolili dům, ale jsme rádi, že jsme to udělali. Dále například, že je důležité, při plánování výletu, myslet nejen na program, ale také na rozvržení peněz. Dá se formulovat i v podobě tázacích vět mířených na děti, např.: Jsi si jistý, že to použiješ, nebo to jen chceš? Je to pro tebe

důležité? Rodiče by své děti měli hlavně vést k tomu, že peníze nejsou cíl, ale jen nástroj. Nemá se říkat dítěti jen ne, ale vysvětlit mu proč (Gallo, 2005).

3 PENÍZE

„Peníze jsou stejně tak jako čas jedním z nemnoha doslova nadpozemských pout, která bez rozdílu národností, ras a náboženství spojují dějiny naší planety a konání lidí, kteří na ní žijí“ (Vencovský, Kopecký, Surga, 2017, s. 2)

V této kapitole se podívám na historický vývoj měnového systému, na moc, kterou peníze představují a také na vztah lidí i dětí k penězům. Na konci se budu věnovat pojmu kapesné.

3.1 Vznik a vývoj peněz

Dříve peníze nebyly součástí života lidí tolik, jako dnes. Lidé přeci vůbec nevěděli, co to peníze vlastně jsou. Měnili si mezi sebou různé výrobky na známém principu něco za něco. Například maso za mléko, či sýr a podobně. Jenomže jaké množství nabídnout a na oplátku za něj chtít? Ivan Bertl uvádí, že dnes se tomu říká určení směnného poměru (Bertl, 2012).

Později však vznikl obor, zvaný numismatika, která je odvozena z latinského *numus*, což v překladu znamená „peníz“ a její hlavní náplní je zkoumání platebních prostředků. Jako první byla zkoumána takzvaná předmincovní platidla. Ta měla několik podob, například kovové plíšky, drahé kovy či zlaté nebo stříbrné mince. Poté se začaly razit mince z mědi a na placení vyšších sum se začali používat papírové peníze, vyvinuté z bankovních směnek. Úplně prvními mincemi, které razili naši předci, byly až mince přemyslovského knížecího státu v 10. století. Nicméně směnný obchod hrál stále významnou roli (Vondra, 2012).

Velká změna přišla ve 14. století, kdy král Václav II. zavedl pražské groše. Za vlády Jagellonců v 15. – 16. století do českých zemí pronikly cizí mince a tím cena pražských grošů slábla. Po nástupu Habsburků vznikla nová situace, země české, rakouské a uherské se formovaly v jeden celek, a vznikla nová velká evropská stříbrná mince zvaná tolar. Přelomová změna přišla v polovině 18. století za vlády uherské a královny Marie Terezie, kdy vznikla konvenční měna, kdy se postupně veškeré částky začaly počítat ve zlatých. Konvenční měna se tomu říkalo proto, že Marie Terezie uzavřela dohodu neboli mincovní konvenci s bavorským kurfiřtem Maxmiliánem III. Josefem (Vondra, 2012).

Na konci 19. století v rakousko-uherské éře přišla nová měnová reforma. Zavedla se korunová měna, která se dělila na halěře. Razily se desetníky, dvacetníky, jedníky a dvojníky a koruna, která byla nejvyšší mincí do roku 1900, kdy se poprvé objevila pětikoruna. Do dvou let už vznikaly i vyšší korunové měny. Na začátku byla hodnota jiná, než jak jsme dnes

zvyklí. Například takový hospodářský správce si vydělal kolem 150 Kč měsíčně (Vondra, 2012).

V druhé polovině 20. století vznikla elektronická forma peněz. Vznik této elektronické formy byl velkým pokrokem, kdy lidem odpadá nutnost nosit u sebe hotovost a stačí jim kreditní či debetní karta. Každý finančně gramotný člověk by měl být schopný zacházet s penězi, ať už hmotnými či nehmotnými a řídit domácí rozpočet. U nás to bereme jako samozřejmost, je potřeba si však uvědomit, že ne v každé zemi je dobrá finanční gramotnost. Spousta zemí má problémy s nedostatečným vzděláním a s tím je spojena i špatná orientace občanů ve financích (Bertl, 2012).

3.2 Moc peněz

Peníze představují pro člověka štěstí. Každý člověk má svá přání a i tato přání se točí kolem peněz. Lidé si chtějí svá přání splnit a očekávají, že díky tomu budou šťastnější a zvýší si svůj životní standard. Jinými slovy peníze nám zvyšují kvalitu života a umožňují nám realizaci svých přání. Lidé se však díky tomu mohou stát až posedlí penězi, což souvisí s jejich psychikou, jelikož každý má jinou psychiku. Německý lékař Ruediger Dahlke uvádí, že každý člověk by měl dbát na zákon rezonance a polarity. Zákon rezonance je vlastně princip napodobování. Vlastnosti, co vidíme u ostatních, nás ovlivňují a děláme je také. Už děti napodobují své rodiče. Tento princip by si měl uvědomit každý člověk a brát ho v potaz (Dahlke, 2014).

Druhým zákonem je zákon polarity, což znamená, že člověk by měl dbát na opačný pól, tzv. druhou stranu mince, co vše se může stát. Existují také zákony, které jsou nadřazené. Nejvíce rozšířenou iluzí je, že člověk může získat peníze, aniž by hnul prstem. Neexistují totiž žádné peníze, které by neměly vlastníka. Na žádném místě na světě nejsou peníze, které by si mohl člověk kdykoliv vzít. Lidé se však k penězům mohou dostat i „špinavou“ cestou. To záleží na tom, jakým způsobem se k nim dostanou. Ať už je ukradnou nebo získají jiným nelegálním způsobem. To však záleží na povaze lidí (Dahlke, 2014).

3.3 Lidé a peníze

Když přijde na peníze, každý člověk může mít určitý pocit neuspokojení či viny. Máme-li příznaky k takzvané „nemoci z peněz“ snažíme se tím nenakazit naše děti. Podle psychologů totiž jejich touha utrácet je typická a nezůstane u nich navždy. Někteří vědci spojují utrácení s postavou otce a naopak skrblení a nechuť utrácet s postavou matky (Laniado, 2002).

Skrblík je označení pro osobu, která se silně poutá s penězi, protože má díky nim pocit bezpečí. Mohou přijít horší časy, a proto peníze kupí dohromady. Může se stát, že přijde o zaměstnání nebo ho postihne ho nějaká nemoc. I když jsou tyto obavy v pořádku, mohou vyústit v posedlost (Laniado, 2002).

Na druhou stranu tu máme velkorysého člověka. Takový člověk se neovládne při pohledu na vytouženou věc a musí si ji koupit. Například boty, i když jich člověk má doma velké množství a většinu z nich ani nenosí, jakmile uvidí ve výloze krásné střevice, musí je mít. Velkorysý člověk sice utrácí, ale má přitom i na paměti potřeby svých blízkých na rozdíl od marnotratníka, který utrácí a potřeby ostatních ho nezajímají (Laniado, 2002).

Na téma peníze existuje spousta frází, kterými se lidé snaží vyhnout přímým otázkám nebo konfrontaci. Církevní otcové nazývali peníze „d'ábovým trusem“, zatímco, jeden ze zakladatelů hlavního směru křesťanství protestantismu, otec Kalvín bral bohatství za Boží požehnání. Všichni však mají stejný názor na to, že peníze nejsou zárukou štěstí (Laniado, 2002).

Spousta lidí si myslí, že peníze jsou v životě nezbytné, ale uznávají vyšší hodnoty jako je láska, zdraví, práce, sex, radost ze života, kultura nebo solidarita. Italská instituce IARD z Milána se zaměřuje na život dětí a mládeže. Po shromáždění údajů zjistila, že peníze jsou v žebříčku až za rodinou, přátelstvím, láskou a solidaritou (Laniado, 2002).

3.4 Děti a peníze

Elieen Gallo ve svém článku „Fathers, children and Money“ říká, že otcové často používají frázi „Nemůžeme si to dovolit“ jako snadnější cestu, než aby dítěti vysvětlili podstatu hodnot. Je však těžké určit, kdy je ta správná doba začít vysvětlovat dítěti hodnotu peněz (Gallo, 2004).

Nessia Laniado uvádí etapy rozumového vývoje:

Věk 3 až 4 roky: Profesor pedagogické psychologie na Státní univerzitě v Milánu Fulvio Scaparro (Scaparro in Laniado, 2002) tvrdí, že v tomto období dítě přitahuje mince pro jejich lesk, barvu a zajímavý obrázek na obou stranách. Z toho důvodu jich chce mít co nejvíce. Je to stejné jako když si přeje, aby mělo v pokoji co nejvíce hraček. Může si s mincemi hrát a různě je na sebe stavět.

Věk 4 až 5 let: V tomto věku už by si mohlo dítě začít utvářet představu o obchodu. S tím mu můžeme pomoci například tím, že si budeme hrát na prodavačku v obchodě. Můžeme ho také nechat zaplatit menší nákup a zkusit porovnat určitý výrobek s jinými podle různých kritérií, jako je váha, cena a složení.

Věk 6 až 7 let: V tomto věku můžeme zkusit s dětmi začít mluvit o výdajích rodiny. Patří sem například, kolik stojí jídlo, benzín, nájem a oblečení. Aby to bylo pro dítě zábavnější, můžeme mu podstatu peněz a zásady hospodaření vysvětlit formou hry. Pro takovou příležitost je vhodná hra Monopoly.

Věk 7 až 8 let: V tomto věku můžeme dítěti začít dávat jednou týdně určitou menší částku, se kterou může hospodařit podle svého. Musíme však brát v potaz jeho zralost.

Věk 8 až 10 let: V tomto věku můžeme s dítětem navštívit banku, kde založíme i účet na jeho jméno. Můžeme také napsat seznam na nákup, kde budou rozděleny nezbytně nutné věci a věci, bez kterých se obejdeme. Případně můžeme dítěti navrhnout, aby si šetřilo peníze na nějaký předmět, který by si přálo.

Od 10 let: S dětmi můžeme začít mluvit o nakládání s penězi, probrat možnosti šetření peněz a dovolit, aby se zapojilo do debat o společných financích.

Jednou z možností, co se může stát, když dítě ještě nerozumí penězům je, že něco ukradne. Výraz “krást“ je možná příliš silný, jedná se totiž většinou o nějakou drobnou věc, jako je sponka, kouzelná kulička či guma. Spíše by se to dalo popsat pojmem neoprávněné přivlastnění. Předmět má často na dosah ruky a neví, že se za něj musí zaplatit. Na druhou stranu, přivlastnil si předmět, který není jeho. Neuvědomuje si však, že provedl špatnou věc a rodiče si naopak neuvědomují, že tomu ještě nerozumí a proto se rozčílí, proč to jen dělá. Jean Jacques Rousseau (1712-1778) tvrdí, že děti se rodí jako hodné, ale nevědomé (Rousseau in Laniado, 2002).

Často je jejich chování tedy spíše egoistické, protože si neuvědomí, že to, co provedou, může mít nepříjemné následky pro jiného. Sklon k takovým úkonům se u dětí projevuje v období, kdy je nějaká změna a jsou díky ní zranitelnější. Může to být narození sourozence, vstupu do školky nebo odchod jednoho z rodičů. Dítě si v takových případech chce vzít zpátky to, co mu bylo „ukradeno“ (Laniado, 2002).

3.4.1 Darování peněz dětem

Anee Kates Smith ve svém článku „Preserve the Family Money“ nabízí typy na uchování peněz pro příští generaci. Mezi návrhy patří úspora a získávání peněz pro děti a způsoby, jak zabránit ztrátě dědictví (Smith, 2015).

Důležité jsou moudré investice a vypracování dobrého plánu. Další generace po zdědění by neměla s penězi hned začít hospodařit, ale dobře si promyslet jak s nimi naloží. Je nutné se naučit s penězi správně pracovat (Smith, 2015).

V dnešní době se čím dál víc rodin obrací na poradce, profesionály, kteří objektivně poradí, jak s penězi naložit a co pro ně bude nejvýhodnější. Také se rostoucí počet rodin obrací na specializované programy, které pomohou připravit příští generaci na bohatství, které zdědí (Smith, 2015).

Dále například CIBC's Jamie Golombek provedl online průzkum v Kanadě, kterého se zúčastnilo 3 021 dospělých lidí, kteří vyplnili dotazník. Průzkum se týkal zjištění, co si myslí Kanadští občané o darování peněz svým dětem. Výsledky byly statisticky měřeny podle vzdělání, věku, pohlaví a regionu (Golombek, 2017).

Výzkum prokázal, že jakmile děti dovrší věku 18 let, tak 76% rodičů by jim raději poskytlo finanční podporu, aby se mohli odstěhovat, než aby žili dále s nimi. Zbýlých 24% by neposkytlo žádnou finanční podporu (Golombek, 2017).

Z těch rodičů, kteří by podporu poskytli, tak 47% by dalo peníze ve formě finančního daru, 28% by nechalo své dospělé dítě a jeho partnera žít s nimi, 25% by působilo jako ručitelé na hypotéce, 65% rodičů by dalo přednost finančnímu daru, než aby s nimi žili s jejich dospělým dítětem a manželkou / partnerem (Golombek, 2017).

Finanční podpora se ve více než polovině případech pohybuje kolem 24 000 dolarů. I ti, kteří nemají takové finanční prostředky, sdělili, že kdyby to šlo, tak by dětem raději peníze dali, než aby s nimi dospělí žili (Golombek, 2017).

3.4.2 Když děti mají mluvit s rodiči o penězích

Většina rodičů si myslí, že děti jsou dostatečně vzdělávány o financích ve škole. Nicméně bylo prokázáno, že téměř polovina dětí (46%) uvádí, že jejich rodiče jsou silnějším zdrojem informací o finančních dovednostech, než je škola. Rodiče mohou využít vliv, který mají na své děti, aby se naučili některé základní finanční dovednosti a nakonec jim pomohli vytvořit dobré spořicí zvyky, říká Carrie Braxdale, výkonná ředitelka investorských služeb TD Ameritrade, Inc. Výzkum ukazuje, že rodiče, kteří s dětmi pracují včas, aby vypracovali finanční plán a jasně stanovili finanční očekávání, mohou své děti lépe připravit na finanční úspěch později v životě. Článek obsahuje několik rad, jak děti učit o dobrém hospodaření. Například uče lekce peněz tím, že neříkáte jen ano nebo ne, ale zřídíte úvěrové uspořádání, aby mohli prožít proces - zkušenost je naučí lépe než jen říkat jim, co by měly být dělat. Diskutujte o kompromisech. Ukažte dítěti, co to znamená, dělat oběti za věci, které chtějí (TD AMERITRADE HOLDING CORPORATION, 2013).

I když jsou děti už dospělé, často se zdráhají mluvit se svými rodiči o financích. Je však potřeba to překonat a s rodiči řešit situaci, Ať už se týká dědictví či závěti. Platí zde pravidlo „čím dříve, tím lépe“ říká Florence Kaslowová, ředitelka Institutu Florida pro páry a rodinu v West Palm Beach, Florida (Simon, 1991).

Existují články, které se zaměřují na rady, jak je vhodné s rodiči o penězích mluvit. Jeden takový článek napsali Sandee Smith a Harrison Hill ve svém článku nabízejí typy, jak mohou starší děti mluvit o penězích se staršími rodiči. Pro mnohé rodiče je stáří čas, kdy se lidé vyrovnávají s řadou fyzických a emocionálních ztrát: sluchu, zraku, mobility, paměti. Jakýkoliv rozhovor o penězích pro ně může být hodně citlivý, takže aby se mohla uskutečnit smysluplná konverzace, je důležité dodržovat několik aspektů. Děti by měli začít nějakým odlehčujícím tématem, jak se říká „prolomit ledy“, být citlivý, začínat pomalu, mít přívětivý tón hlasu, využít správné načasování apod (Smith, Hill, 2012).

3.5 Kapesné

Psycholog a finanční plánovač Brad Klontz tvrdí, že dávání peněz dětem může být až nebezpečné, pokud rodič nepostupuje správně. Rodiče, kteří se snaží svému dítěti dopřát vše, co oni neměli, dřou o to více, mohou mít nežádoucí negativní dopad na dítě. Například, že dítě ztratí kreativitu, odhodlání či vášně (Klonz in Smith, 2015).

Ve většině rodin děti dostávají peníze na své menší nákupy. Kapesné by mělo plnit svou funkci a nemělo by být spojováno s chováním dítěte. Pokud dítě odmlouvá, neposlouchá, popralo se, neuklidilo si pokoj nebo dostalo špatnou známku, měli bychom najít jiný způsob, než mu snížit kapesné. Když tak neučiníme, můžeme v dítěti vyvolat dojem, že naše láska je podmíněna penězi (Laniado, 2002).

Hlavní účel kapesného je, aby se dítě naučilo hospodařit samo. Tím, že bude pravidelně dostávat malou částku, naučí se předvídat a nejdříve bude uspokojovat své potřeby a až potom přání. Stanoví si tak priority a na dražší věc si začne šetřit (Laniado, 2002).

Profesor Franco Frabboni pedagogiky na Boloňské univerzitě tvrdí, že člověk který neumí nakládat s menšími částkami, nemůže nikdy pochopit, proč mu rodiče nechtějí koupit některé věci, protože neví, že peníze nejsou nevyčerpatelné (Frabboni in Laniado, 2002).

Otázkou je, jak vysokou částku dítěti dávat. Určená částka totiž není jen na nákup sladkostí, ale i na potřebnější věci, jako je jízdenka na autobus, lístek do kina nebo dárek pro jiné. Protože je částka omezená, musí si občas nějaké přání odepřít (Laniado, 2002).

Podle výsledků anket v roce 2002, je měsíční kapesné v rozmezí od 200 do 500 Kč podle výše příjmu rodičů. Žáci od 1. Do 5. Třídy dostávají 100 až 200 Kč za měsíc, žáci od 6. Do 9. Třídy 200 až 300 Kč za měsíc a středoškoláci 300 až 600 Kč za měsíc (Laniado, 2002).

Například když si dítě chce koupit značkové boty, můžeme mu dát určitou částku a pokud mu to bude málo, zbytek si bude muset doplatit z kapesného. Sice to není příliš důsledné, ale bere to v potaz tlak, kterému je mnoho dětí vystaveno v kolektivu ostatních (Laniado, 2002).

Předpoklad k tomu, aby děti mohli začít dostávat kapesné je, aby uměly alespoň počítat. Není vhodné začínat s tím dříve. Kapesné může být upravováno, se zvyšujícím věkem. Dobrou příležitostí jsou k tomu narozeniny. Kapesné se může zvýšit a dítě může být vybídnuto k tomu, aby zhodnotilo, jak s kapesným nakládalo a jak s ním bude nakládat dále (Laniado, 2002).

Určená částka pro dítě by se měla vyplácet v předem určený den a mělo by se to dodržovat. Dítě bude mít jistotu, že kapesné dostane za jakékoli situace. Pokud se stane, že vyplacení bude zpožděno nebo dočasně pozastaveno, mělo by se to dítěti dopředu oznámit a vysvětlit, proč tomu tak je (Laniado, 2002).

Jsou však i lidé, kteří s dáváním kapesného nesouhlasí, protože se jim tím dává „zelená“ při rozhodování, jak peníze použijí. Riskujeme tedy, že kapesné nebude užito tak, jak bychom si mi přáli, aby je to vedlo k samostatnosti a správnému hospodaření, ale bude užito například jen na sladkosti. Pokud se však rodiče stejně rozhodnou, že dítěti kapesné budou dávat, čeká je ještě jedno rozhodnutí. Buď mohou kontrolovat, za co děti peníze utrací, tudíž se v konečném výsledku nebudou moci sami rozhodovat, nebo jim je dát a nekontrolovat, ať si s nimi naloží dle svého, třebaže s jejich rozhodnutími nebudou souhlasit (Laniado, 2002).

Tím se nám otevírá další metoda – metoda peněz na požádání. Znamená to tedy, že děti nebudou dostávat žádné předem určené částky pravidelně, ale dostanou peníze, když si o ně řeknou. Tím jsou přesně kontrolovány výdaje, protože peníze jsou vždy na předem daný účel. Tato metoda je praktičtější v těchto případech:

1. Malé děti ještě neumí hospodařit s penězi a nepamatují si, kolik mají u sebe peněz.
2. V případě, že rodiče nemají stálý příjem, je to pro něj vhodnější, jelikož nemůže dopředu vědět, zdali by byl schopen dodržovat pravidelnost vydávání kapesného.
3. Lidé z náboženských nebo etnických důvodů chtějí děti vést k tomu, že peníze nejsou důležité.

Pokud se však při této metodě nestanoví horní meze, nakonec můžeme zjistit, že jsme vydali na menší nákupy obrovské částky. Tím můžeme utratit i mnohem více peněz, než kdyby bylo zavedeno pravidelné kapesné. I při této metodě je však vhodné občas dítěti nevyhovět, aby děti nenabrali dojem, že peníze jsou nevyčerpatelné a mohou mít vše, co si přejí a nikdy se nenaučí své přání odložit, nebo se něčeho vzdát (Laniado, 2002).

Další metodou může být založení společné pokladny. Znamená to, že rodiče nechají menší částku na nějakém předem domluveném místě, a když děti něco potřebují, mohou si ji po domluvě s rodiči vzít, nebo nechat alespoň lístek, na který napíše, za co chce částku utratit. Rodiče tak mají možnost, s dítětem prodiskutovat jeho volbu. Tím mohou rodiče pomáhat dětem, aby pochopili hodnotu peněz. Když se tato metoda osvědčí, mohou rodiče dát dítěti větší svobodu tak, že nebude povinno každý svůj výběr hlásit. Na rozdíl od peněz na požádání, rodiče budou schopni kontrolovat částky za drobnější nákupy. Stačí, když do pokladny vloží předem stanovenou sumu na týden, nebo na měsíc (Laniado, 2002).

Siegfried Bocket ve své knize Encyklopedie pro rodiče se zabývá kapesným a preferuje první metodu – metodu pravidelného kapesného. Rodiče přece kupují svým dětem vše, co

potřebují a kromě toho i další věci jako sladkosti a hračky. K tomu navíc dostávají kapesné, které není nijak vysoké, protože vše co je potřeba jim rodiče koupí. Kdyby rodiče svému dítěti odepřeli např. sladkosti či zmrzlinu, kupovalo by si ji dítě ze svého kapesného a učili by se tím hospodařit s penězi. Pokud peníze dojdou, tak žádná zmrzlina přece nebude. Rodiče mohou i dítěti vysvětlit kolik co stojí a které věci by si z kapesného měli kupovat. Budou to samozřejmě malé věci. Tento způsob by mohl být užitečný pro děti i rodiče. Děti se naučí hospodařit s penězi a rodiče se nebudou muset s dětmi dohadovat, jestli se věc, kterou si dítě přeje, koupí nebo ne. Na každém rodiči záleží, jak velká částka kapesného bude. Mohli by si však zkusit spočítat, kolik utratí např. za týden za tyto vedlejší údaje (Brocket, 1993).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. VÝZKUMNÉ CÍLE, OTÁZKY

Bakalářská práce je zaměřena na postoje vůči penězům.

4.1 Výzkumné cíle

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jaké postoje mají dospělí lidé na kapesné pro děti. Také zda je nějaký vztah mezi demografickými údaji (věk, pohlaví, vzdělání) a konkrétními názory.

Hlavní cíl práce: Zmapovat názory na kapesné.

Vedlejší cíl č. 1: Zjistit, jaká výše příjmu převažuje u lidí, kteří nesouhlasí s kapesným.

Vedlejší cíl č. 2: Zjistit, jaké vzdělání převažuje u lidí, kteří souhlasí s pravidelným kapesným.

Vedlejší cíl č. 3: Zjistit rozdílnost názorů na kapesné mezi respondenty, kteří v dětství kapesné nedostávali.

4.2. Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: Jaká výše příjmu převažuje u lidí, kteří zamítají kapesné?

Výzkumná otázka č. 2: Jaké vzdělání převažuje u lidí, kteří souhlasí s pravidelným kapesným?

Výzkumná otázka č. 3: Jaký převažuje názor na kapesné u respondentů, kteří v dětství kapesné nedostávali?

4.3 Aplikovaná metodika

Ke zkoumání problematiky jsem si zvolila kvantitativní přístup a použila jsem metodu dotazníku. Dotazník byl nestandardizovaný a předložila mi ho vedoucí bakalářské práce. Zkoumaným respondentům jsem předložila soubor otázek, jejichž cílem bylo získání měřitelných údajů. Slouží to k hromadnému získávání údajů.

Dotazník se skládal ze dvou částí. První část měla 20 otázek, která měla za úkol zjistit o respondentovi demografická data, jako věk, pohlaví, rodinný stav, měsíční příjem apod. Druhá část měla otázek 24 a byla zaměřena přímo na kapesné. Použila jsem otázky uzavřené, kde respondenti měli za úkol odpovědět buď ano nebo ne nebo zakroužkovat jednu

z možností. Otázky otevřené se v dotazníku vyskytovaly také a dávali tím možnost, aby respondenti vyjádřili svůj vlastní názor. Předpokládala jsem, že vyplnění dotazníku zabere cca 20 minut. Do příloh přikládám vzory dotazníků.

4.4 Charakteristika zkoumané populace a popis vzorku

Celkem se výzkumu zúčastnilo 113 respondentů. Všichni to byli dospělí lidé. Účastníci se dobrovolně zapojili do výzkumu a nebyla jim za to slíbena žádná odměna. Ochrana osobních údajů byla dodržena, jelikož dotazníky byly anonymní a nebylo jeho součástí vyplňovat jméno. Nejmladší účastníci výzkumu měli 18 let a nejstaršímu účastníkovi bylo 66 let. Věkový průměr u žen byl 33 let a věkový průměr u mužů byl 38 let.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

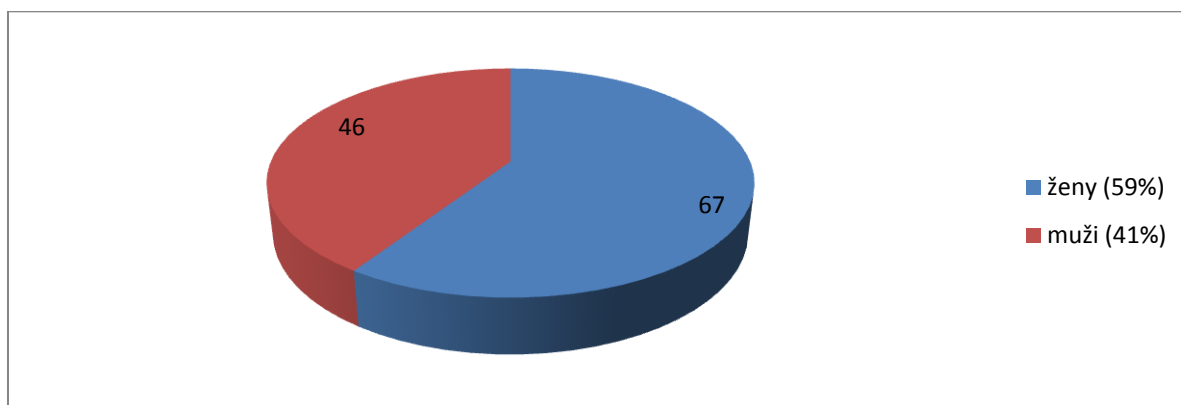
5.1 První část dotazníku - popis zkoumaného souboru

Demografický údaj č. 1

Rozdělení respondentů podle pohlaví.

1. žena (67)

2. muž (46)

Graf č. 1: Pohlaví

Demografický údaj č. 2

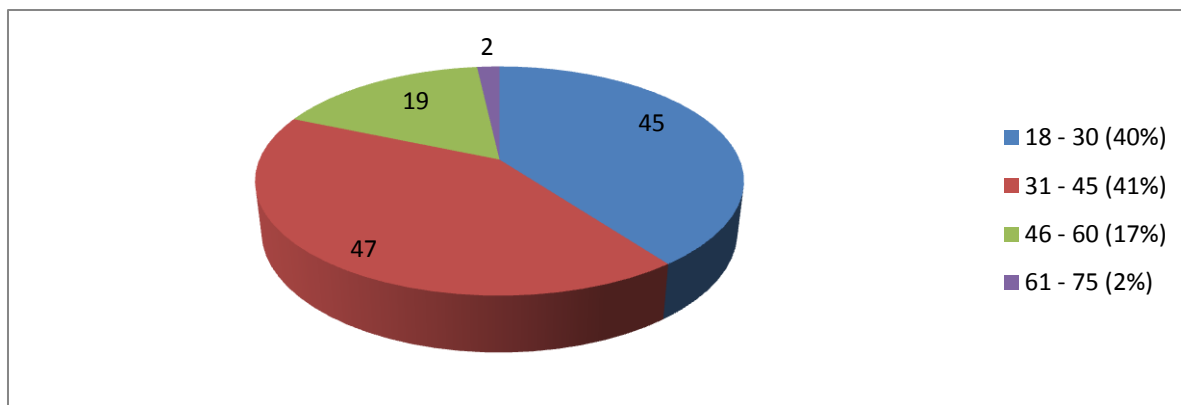
Rozdělení respondentů podle věku. Rozdělení je podle Riegrové, která dělí periodizaci na plnou dospělost, zralost, střední věk a stárnutí.

1. skupina – 18 - 30 let (45)

2. skupina – 31 - 45 let (47)

3. skupina – 46 - 60 let (19)

4. skupina – 61 - 75 let (2)

Graf č. 2: Věk

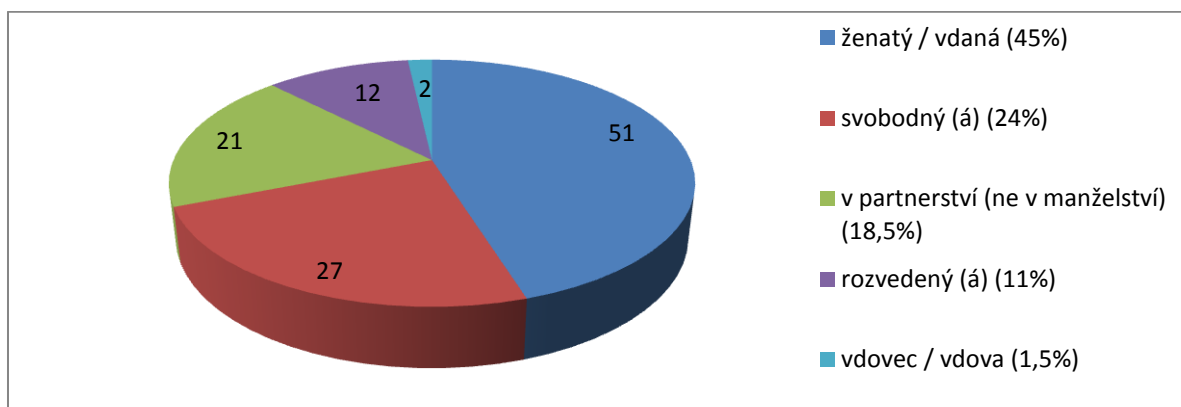
Nejvíce respondentů řadíme do věkové kategorie 18-30 let.

Demografický údaj č. 3

Rozdělení respondentů podle rodinného stavu

Respondenti měli na výběr celkem z pěti možností:

1. ženatý / vdaná (51)
2. svobodný (á) (27)
3. v partnerství (ne v manželství) (21)
4. rozvedený (á) (12)
5. vdovec / vdova (2)

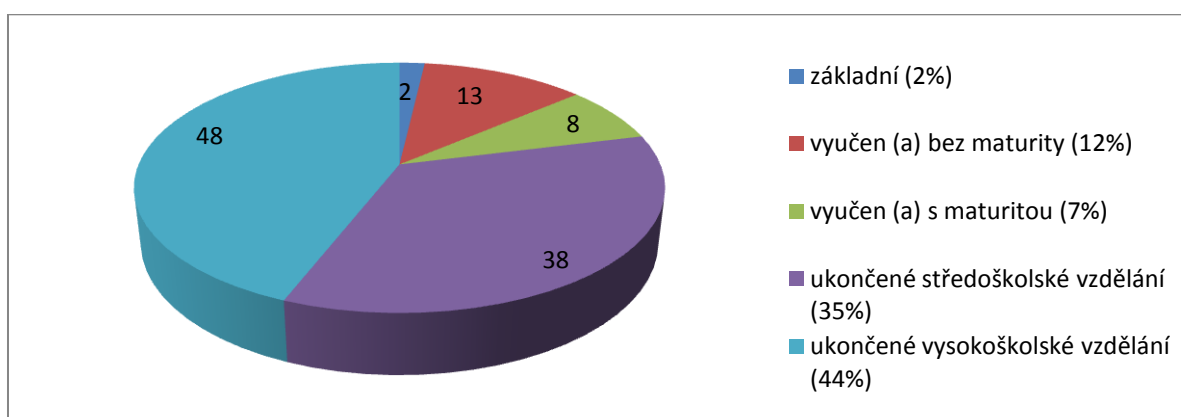
Graf č. 3: Rodinný stav

Z grafu je možné vyčíst, že největší zastoupení respondentů je ve svazku manželském.

Demografický údaj č. 4

Rozdělení respondentů podle dosaženého vzdělání.

1. základní (2)
2. vyučen (a) bez maturity (13)
3. vyučen (a) s maturitou (8)
4. ukončené středoškolské vzdělání (38)
5. ukončené vysokoškolské vzdělání (48)

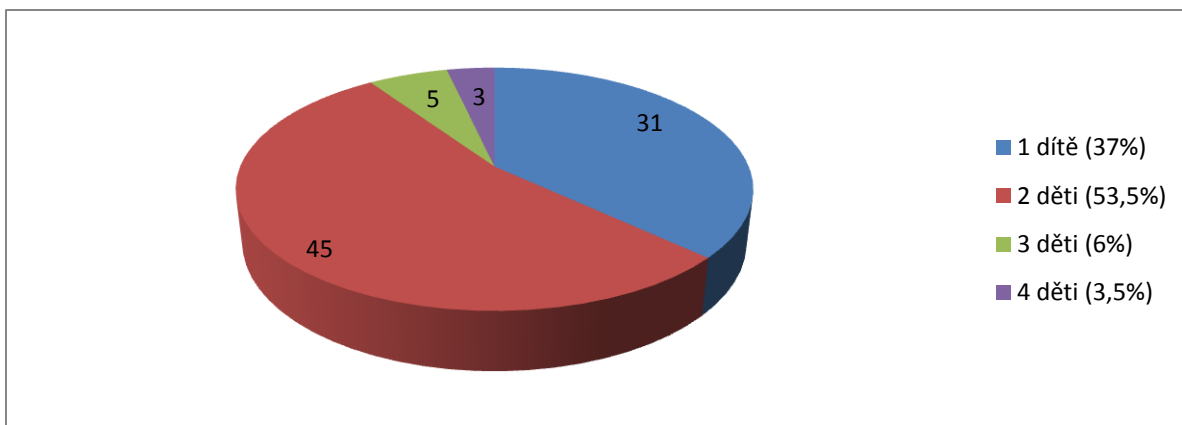
Graf č. 4: Vzdělání

Celkem 4 respondenti neodpověděli. Z těch, kteří odpověděli, má nejvíce respondentů ukončené vysokoškolské vzdělání.

Demografický údaj č. 5

Rozdělení respondentů podle počtu dětí.

- 1 dítě (31)
- 2 děti (45)
- 3 děti (5)
- 4 děti (3)

Graf č. 5: Počet dětí

Ze zúčastněných má nejvíce dospělých 2 děti. Celkem 29 respondentů nemá děti žádné.

Demografický údaj č. 6

Rozdělení respondentů podle měsíčního příjmu.

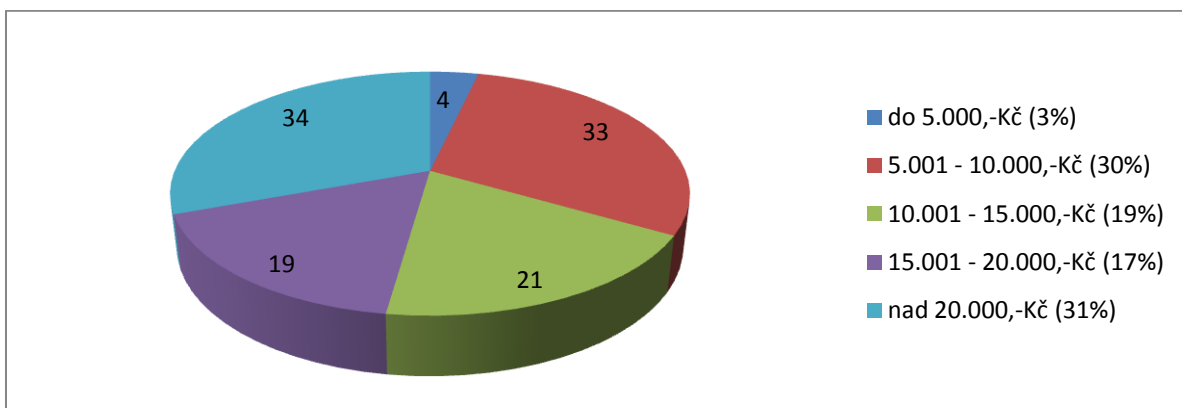
1. do 5.000,-Kč (4)

4. 15.001 – 20.000,-Kč (19)

2. 5.001, - 10.000,-Kč (33)

5. nad 20.000,-Kč (34)

3. 10.001 – 15.000,-Kč (21)

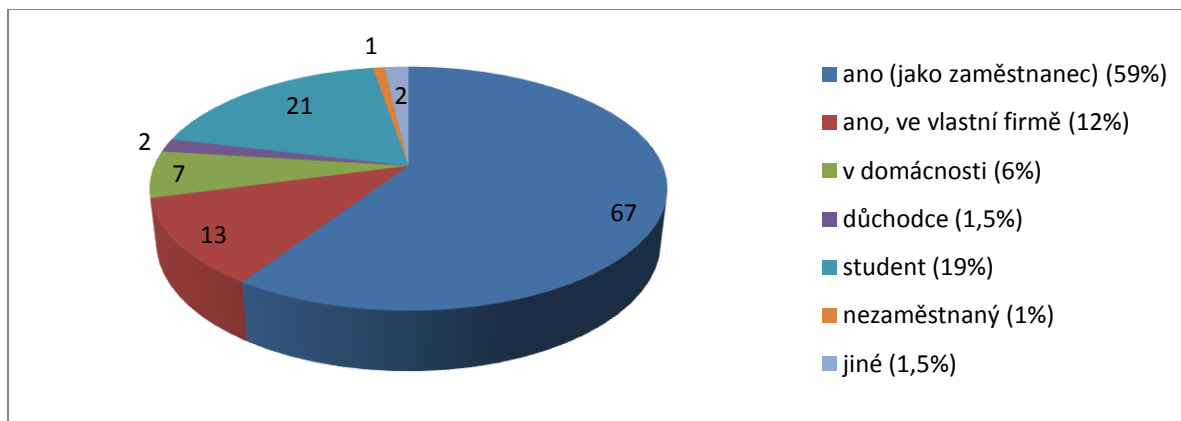

Graf č. 6: Měsíční příjem

Demografický údaj č. 7

Rozdělení respondentů podle zaměstnání.

1. ano (jako zaměstnanec) (67)	5. student (21)
2. ano, ve vlastní firmě (13)	6. nezaměstnaný/á (1)
3. v domácnosti (7)	7. jiné (2)
4. důchodce (2)	

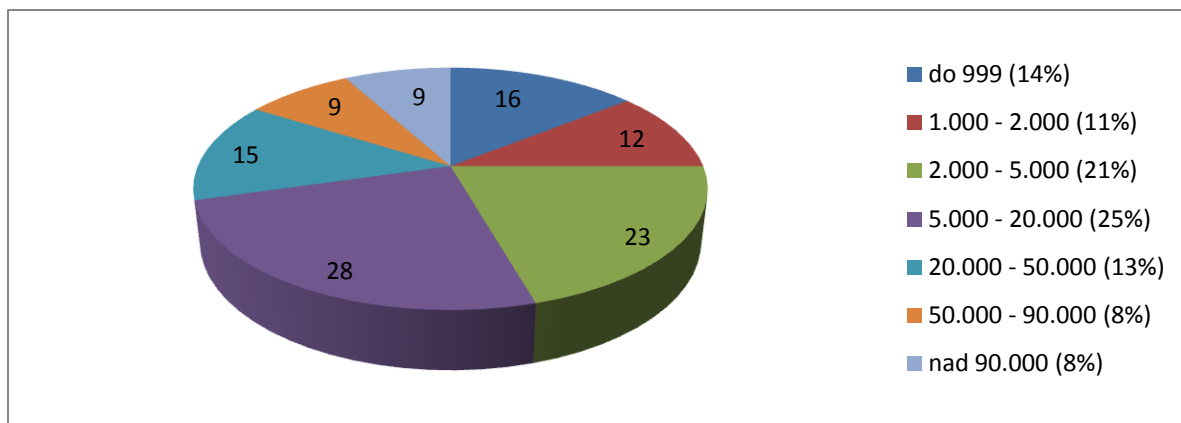

Graf č. 7: Zaměstnání

Demografický údaj č. 8

Rozdělení respondentů podle místa bydliště.

1. obec (vesnice) do 999 obyvatel (16)	5. město 20000 - 50000 obyvatel (15)
2. obec 1000 - 2000 obyvatel (12)	6. město 50000 - 90000 obyvatel (9)
3. obec 2000 - 5000 obyvatel (23)	7. město nad 90000 (9)
4. město 5000 - 20000 obyvatel (28)	

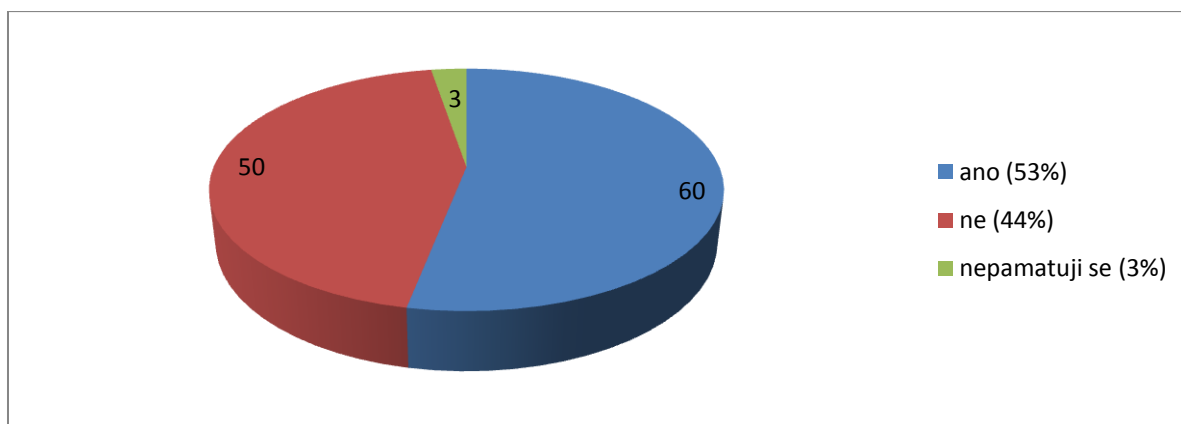
Graf č. 8: Místo bydliště

Z dotazovaných 113 respondentů neodpověděl 1.

Demografický údaj č. 9

Rozdělení respondentů podle skutečnosti, zda dostávali kapesné jako děti.

1. Ano (60)
2. Ne (50)
3. Nepamatuji se (3)

Graf č. 9: Kapesné v dětství

5.2 Druhá část dotazníku – výsledky mapující kapesné

Otázka č. 1

Myslíte si, že děti (5 let a starší), by měly dostávat kapesné od rodičů?

Tabulka č. 1: Názory, zda by děti starší 5 let měly dostávat kapesné

n = 111	četnost	relativní četnost
ano	77	69%
ne	34	31%

Na otázku neodpověděli 2 respondenti. Ze 77 respondentů, kteří si myslí, že by děti kapesné dostávat měly, bylo 47 žen a 30 mužů. Z respondentů, kteří si myslí, že by děti dostávat kapesné neměly, bylo 19 žen a 15 mužů.

Otázka č. 2

Pokud ano, od kolika let? (Uved'te vhodný věk).

Tabulka č. 2: Názory, od kolika let by děti měly dostávat kapesné

n = 93	četnost	relativní četnost
4	1	1%
4,5	1	1%
5	13	14%
5,5	1	1%
6	25	27%
7	14	15%
8	8	9%
10	20	22%
11	1	1%
12	2	2%
13	2	2%
14	1	1%
15	2	2%
16	1	1%
17	1	1%

Na otázku neodpovědělo 20 respondentů. Z poskytnutých odpovědí vychází, že průměrný věk pro začátek dávání kapesného dětem je 7,8 po zaokrouhlení 8 let. Největší zastoupení odpovědí je věk od 6 do 10 let. Dohromady je to celkem 73%. Od 4 let do 5,5 roku, odpovědělo 17 % respondentů, a že je vhodné začít s kapesným až od 11 do 17 let, si myslí 10% respondentů.

Otázka č. 3

Jak vysoké kapesné (v Kč) na jeden týden je podle vás vhodné pro děti z následujících věkových kategorií:

Tabulka č. 3: Výše kapesného podle věku

	a, 5-6 let (n=75)		b, 7-8 let (n=91)		c, 9-10 let (n=100)		d, 11-12 let (n=103)	
	četnost	relativní četnost	četnost	relativní četnost	četnost	relativní četnost	četnost	relativní četnost
0	21	28%	14	15,50%	4	4%	2	2%
10	7	9,50%	7	8%	3	3%	1	1%
15	1	1%						
20	11	15%	14	15,50%	12	12%	6	6%
25					1	1%		
30	5	7%	4	4,50%	3	3%	1	1%
40							3	3%
50	21	28%	32	35%	42	42%	36	35%
60			1	1%	1	1%	1	1%
70	1	1%	2	2%	1	1%	4	4%
75							1	1%
80			1	1%	3	3%	2	2%
90					1	1%	1	1%
100	7	9,50%	13	14,50%	21	21%	25	24%
120			1	1%			1	1%
125								
140								
150			1	1%	3	3%	5	5%
160								
180							1	1%
200	1	1%			4	4%	10	10%
250			1	1%			1	1%
300					1	1%	2	2%

	e, 13-14 let (n=104)		f, 15-16 let (n=106)		g, 17-18 let (n=105)	
	četnost	relativní četnost	četnost	relativní četnost	četnost	relativní četnost
0	1	1%	1	1%	1	1%
10						
15						
20	2	2%				
25						
30	1	1%				
40	3	3%	1	1%		
50	17	16%	7	7%	1	1%
60	1	1%			1	1%
70	3	3%				
75						
80	4	4%	2	2%		
90						
100	35	34%	30	28%	18	17%
120	1	1%	1	1%	2	2%
125			1	1%		
140	1	1%				
150	8	8%	12	11%	3	3%
160			1	1%		
180					1	1%
200	19	18%	22	21%	30	28%
250	1	1%	7	7%	8	8%
300	6	6%	6	5,50%	13	12%
400	1	1%	6	5,50%	1	1%
500			9	8%	19	18%
400/500					1	1%
550					1	1%
600					1	1%
700					1	1%
1000					3	3%

Průměrná výše kapesného pro děti ve věku 5 – 6 let vyšla aritmetickým průměrem na 33 korun. Nevyjádřilo se celkem 38 respondentů. Průměrná výše kapesného pro děti ve věku 7 - 8 let vyšla aritmetickým průměrem po zaokrouhlení na 46 korun. Neodpovědělo 22 respondentů. Pro děti od 9 – 10 let, vyšla průměrná výše kapesného na 66 korun. Nevyjádřilo se 13 respondentů. Pro děti ve věku 11 – 12 let vyšla průměrná výše kapesného na 88 korun. Neodpovědělo 10 respondentů. Průměrná výše kapesného pro děti ve věku 13 – 14 let vyšla po zaokrouhlení na 118 korun. Neodpovědělo 9 respondentů. Částka, kterou by měly dostávat děti ve věku 15 – 16 let, vyšla aritmetickým průměrem na 224 korun.

Pro výši kapesného pro děti ve věku 17 – 18 let vyšly 2 různé aritmetické průměry, jelikož 1 respondent uvedl, že dívky a chlapci mají mít rozdílně vysoké kapesné. Pro dívky výše kapesného vychází po zaokrouhlení na 284 korun a pro chlapce 285 korun. Respondentem, který si myslí, že by dívky a chlapci ve věku 17 – 18 let měli mít různě vysoké kapesné, byla rozvedená žena, ve věku 38 let, s dokončeným středoškolským vzděláním a jedním dítětem.

Otázka č. 4

Myslíte si, že kapesné by se mělo každoročně zvyšovat (řekněme při každých narozeninách dítěte)?

Tabulka č. 4: Názor, zda by se kapesné mělo každoročně zvyšovat

n = 110	četnost	relativní četnost
ano	35	32%
ne	75	68%

Na otázku neodpověděli 3 respondenti. Z těch, kteří odpověděli, že by se kapesné zvyšovat mělo, bylo 19 žen a 16 mužů a z těch, kteří odpověděli, že by se kapesné zvyšovat nemělo, bylo 47 žen a 28 mužů.

Otázka č. 5

Myslíte si, že by děti měly dostávat své kapesné (uved'te jednu možnost):

- a) jednou týdně
- b) jednou měsíčně
- c) když je potřeba

Tabulka č. 5: Názory na frekvenci kapesného

n = 109	četnost	relativní četnost
a	37	34%
b	53	49%
c	19	17%

Na otázku neodpověděli 4 respondenti. Z vybraných možností první a druhá možnost podporuje pravidelné kapesné. Ze všech, kteří na otázku odpověděli, souhlasí s pravidelným kapesným 83%, z toho bylo 57 žen a 33 mužů. Zbýlých 17% si nemyslí, že by bylo potřeba dávat kapesné pravidelně, z toho bylo 9 žen a 10 mužů.

Otázka č. 6

Myslíte si, že by se od dětí mělo očekávat, že budou dělat domácí práce?

Tabulka č. 6: Názory na domácí práce

n = 110	četnost	relativní četnost
ano	105	95%
Ne	5	5%

Na otázku neodpověděli 3 respondenti. Z těch, kteří si myslí, že by se od dětí nemělo očekávat děláni domácích prací, byla 1 žena a 4 muži. Zároveň si tato žena a dva muži myslí, že by se dětem kapesné vůbec dávat nemělo a zbylí dva muži si myslí, že mělo.

a) Myslíte si, že veškeré kapesné by mělo být závislé na tom, zda domácí práce dítě vykonává?

Tabulka č. 6a: Závislost kapesného na domácích pracích

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	24	21%
Ne	88	79%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z těch, kteří si myslí, že kapesné by mělo být závislé na domácích pracích, bylo 13 žen v průměrném věku 37 let a 11 mužů, v průměrném věku 35,5 let. Zároveň všichni respondenti, kteří se vyjádřili v otázce 6a, že by se od dětí vůbec domácí práce neměli očekávat, se vyjádřili záporně i u této otázky.

b) Případné domácí práce jsou příležitostmi pro dítě, jak vydělat peníze navíc k základní sazbě kapesného?

Tabulka č. 6b: Názory, zda jsou domácí práce příležitostí vydělat si peníze navíc

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	53	47%
ne	59	53%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z ostatních respondentů, kteří zvolili možnost ano, bylo 29 žen a 24 mužů. Z těch, kteří zvolili možnost ne, bylo 38 žen a 21 mužů. Zároveň respondenti, kteří se vyjádřili záporně u otázky 6, zda by se mělo od dětí očekávat děláni domácích prací a u otázky 6a, zda by mělo být kapesné závislé na výkonu domácích prací, se vyjádřili následovně: 1 žena a 1 muž si myslí, že domácí práce nejsou příležitostmi pro dítě, jak si vydělat peníze navíc a zbylí 3 muži si myslí, že je to příležitost vydělat si peníze navíc.

Otázka č. 7

Myslíte si, že rodiče a děti by se měli dohodnout předem, na jaké položky se bude kapesné vztahovat?

Tabulka č. 7: Názory, zda by mělo být předem dohodnuté, na jaké položky se bude kapesné vztahovat

n = 111	četnost	relativní četnost
ano	81	73%
ne	30	27%

Na otázku neodpověděli 2 respondenti. Z ostatních respondentů, kteří odpověděli, že by nemělo být předem dohodnuté, na jaké položky se kapesné bude vztahovat, bylo 20 žen a 10 mužů. Průměrný věk žen, které si myslí, že by se předem nemělo dohodnout, na jaké položky se bude kapesné vztahovat, byl 32 let. U mužů se zápornou odpovědí byl průměrný věk 41 let.

Otázka č. 8

Myslíte si, že by mělo být dětem zakázáno kupovat si z kapesného určité položky?

Tabulka č. 8: Názory, zda by mělo být dětem zakázáno kupovat z kapesného určité položky

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	69	62%
ne	43	38%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Více respondentů si myslí, že by mělo být zakázáno dětem kupovat si určité položky. To si myslí 41 žen a 28 mužů. Ostatní respondenti odpověděli, že by dětem nemělo být zakázáno kupovat si určité položky, tak odpovědělo 24 žen a 19 mužů.

Otázka č. 9

Myslíte si, že by děti měly být podporovány k tomu říkat svým rodičům, jak utrací své kapesné?

Tabulka č. 9: Názory, zda by se děti měly podporovat k tomu, aby říkaly svým rodičům, jak utrácejí své kapesné

n = 110	četnost	relativní četnost
ano	82	75%
ne	28	25%

Na otázku neodpověděli 3 respondenti. Z ostatních respondentů si myslí 3/4, že by děti měly být podporovány k tomu, aby říkaly, jak své kapesné utrací. Zbývá 1/4 si myslí, že by se k tomu děti podporovat neměly. To si myslí 18 žen a 10 mužů.

Otázka č. 10

Myslíte si, že děti (do 10 let), by měly být podporovány, aby spořily nějakou část svého kapesného?

Tabulka č. 10: Názory na podporování dětí ke spoření kapesného

n = 110	četnost	relativní četnost
ano	70	64%
ne	40	36%

Na otázku neodpověděli 3 respondenti. Z těch, kteří odpověděli, že by se děti měly podporovat ke spoření z části kapesného, bylo 44 žen a 26 mužů. Z těch, kteří si to nemyslí, bylo 22 žen a 18 mužů.

a) Pokud ano, měly by spořit pevně stanovené procento ze svého kapesného?

Tabulka č. 10a: Názory, zda by mělo být spořeno stanovené procento z kapesného

n = 104	četnost	relativní četnost
ano	11	11%
ne	93	89%

Na otázku neodpovědělo 9 respondentů. Z 11 lidí, kteří si myslí, že by se mělo spořit určité procento kapesného, bylo 7 žen a 4 muži. Z tohoto vzorku 2 respondenti odpověděli na předchozí otázku, zda by děti měly spořit část peněz ze svého kapesného, záporně.

b) V jakém věku by měly začít spořit?

Tabulka č. 10b: Názory, od kolika let by měly děti začít spořit

n=82	četnost	relativní četnost
3	1	1%
5	3	4%
6	9	11%
7	8	10%
8	7	9%
9	3	4%
10	17	21%
12	7	9%
14	5	6%
15	13	16%
16	2	2%
17	2	2%
18	3	4%
20	1	1%

Na otázku neodpovědělo 31 respondentů. Podle respondentů, kteří odpověděli, je průměrný věk kdy začít se spořením 10 let. Celkem 5% respondentů si myslí, že by si děti měly začít spořit od 3 do 5 let. Největší zastoupení odpovědí je od 6 do 15 let, celkem se tak vyjádřilo 86% a 9% odpovědělo, že je vhodné začít se spořením od 16 do 20 let.

Otázka č. 11

Myslíte si, že by děti měly být podporovány ke spoření části peněz, které dostávají jako dárek?

Tabulka č. 11: Názory, zda by děti měly spořit část peněz, které dostávají jako dárek

n = 110	četnost	relativní četnost
ano	79	72%
ne	31	28%

Na otázku neodpověděli 3 respondenti. Z těch, kteří si myslí, že by děti měly být podporovány ke spoření části peněz, které dostanou jako dárek, bylo 49 žen a 30 mužů. Z ostatních, kteří odpověděli záporně, bylo 17 žen a 14 mužů.

Otázka č. 12

Kam si myslíte, že by měly děti spořit něco ze svých peněz: Očíslujte pořadí od 1 do 4, kde je 1- jako nejdůležitější:

- a) kasička
- b) bankovní účet/spořicí účet
- c) k rodičům
- d) jinam (prosím specifikujte)

Tabulka č. 12: Názory, jaké je nevhodnější místo na ukládání peněz pro děti

n = 98 1. místo	četnost	relativní četnost
1	70	71,5%
2	19	19,5%
3	5	5%
4	4	4%

Na otázku neodpovědělo 15 respondentů. Tabulka nám zobrazuje, kolik respondentů dalo kterou možnost na 1. místo. Nejvíce respondentů dalo na první místo kasičku. Z tohoto vzorku bylo 46 žen a 33 mužů. Dalších 14 žen a 5 mužů dalo na první místo bankovní účet / spořicí účet. Celkem 2 ženy a 3 muži si myslí, že nejlepší je spořit si u rodičů a poslední možnost, která není specifikována, zvolili 2 ženy a 2 muži, přičemž 3 respondenti se nevyjádřili na jaké jiné místo je možné peníze uložit a 1 respondent (muž) napsal: „kam uzná za vhodné“.

Otázka č. 13

Myslíte si, že děti od 10 let a více, by měly být podporovány, aby se seznámily s tím, jaké různé bankovní účty mají k dispozici pro spoření (např. úrokové sazby u účtů či jiné výhody za účet)?

Tabulka č. 13: Názory, zda by děti od 10 let měly být informovány o nabídce bankovních účtů

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	61	55%
ne	51	45%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z těch, kteří si myslí, že děti by měly být podporovány, aby se seznámily tím, jaké různé bankovní účty mají k dispozici pro spoření, bylo 28 žen a 23 mužů. Z těch, kteří s tím nesouhlasí, bylo 39 žen a 22 mužů.

Otázka č. 14

Myslíte si, že děti, od 10 let a více, by měly být vedeny, aby přispívaly ze svých vlastních peněz na charitu?

Tabulka č. 14: Názory, zda by děti měly být vedeny k přispívání vlastních peněz na charitu

n = 111	četnost	relativní četnost
ano	22	20%
ne	89	80%

Na otázku neodpověděli 2 respondenti. Z 22 respondentů, kteří si myslí, že děti by měly z vlastních peněz přispívat na charitu, bylo 13 žen a 9 mužů. Věkový průměr je 38 let jak u mužů, tak i u žen.

Otázka č. 15

Myslíte si, že je to dobrý nápad, aby děti od 5 let a více, dostávaly peníze jako dárek při zvláštních příležitostech?

Tabulka č. 15: Názory, zda by děti od 5 let, měly dostávat peníze při zvláštních příležitostech

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	67	60%
ne	45	40%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Nadpoloviční většina si myslí, že je dobrý nápad, aby děti od 5 let dostávaly peníze jako dárek. Tento vzorek obsahuje 40 žen a 27 mužů.

Otázka č. 16

Myslíte si, že dospělí lidé by NEMĚLI poskytovat peněžní dary dětem (např. od 5 do 16 let)?

Tabulka č. 16: Názory, zda by dospělí lidé NEMĚLI poskytovat peněžní dary dětem

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	21	19%
ne	91	81%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z těch, kteří si myslí, že dospělí lidé by peněžní dary dětem poskytovat neměli, bylo 13 žen a 8 mužů. Zároveň z těchto respondentů 2 ženy a 3 muži vůbec nesouhlasí s dáváním kapesného.

Otázka č. 17

Myslíte si, že úspěšnost ve škole by měla být finančně odměňována?

Tabulka č. 17: Názory, zda má být úspěšnost ve škole finančně odměňována

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	39	65%
ne	73	35%

Na tuto otázku neodpověděl 1 respondent. Více než polovina dotazovaných si myslí, že by neměla být úspěšnost ve škole finančně odměňována. Mezi ty respondenty, kteří si myslí, že by měla být finanční odměna spojována s úspěšností ve škole, patří 21 žen a 18 mužů.

Otázka č. 18

Myslíte si, že by děti měly být podporovány, aby pracovaly na částečný úvazek (brigáda)?

Tabulka č. 18: Názory, zda by se měly děti podporovat k brigádám

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	95	85%
ne	17	18%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z těch, kteří si myslí, že by děti neměly být podporovány k brigádám, bylo 10 žen a 7 mužů. Z těchto respondentů zároveň 41% nesouhlasí s dáváním kapesného a 59% souhlasí. Z respondentů, kteří souhlasí, aby byly děti podporovány k brigádám, bylo 57 žen a 38 mužů.

Otázka č. 19

Myslíte si, že by si děti měly spořit část jejich mzdy z práce na částečný úvazek (z brigády)?

Tabulka č. 19: Názory, zda by si měly děti spořit část mzdy z brigády

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	88	79%
ne	24	21%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z 24 respondentů, kteří nesouhlasí, aby děti šetřily část jejich mzdy, bylo 15 žen a 9 mužů. Respondenti, kteří v otázce č. 18 odpověděli, že by děti měly být podporovány k práci na částečný úvazek, si 13 % respondentů nemyslí, že by z této práce měly část mzdy šetřit. Zbýlých 87% souhlasí, aby děti ze své brigády část mzdy šetřily.

Otázka č. 20

Myslíte si, že děti, od 11 let a více, by měly být podporovány, aby chodily samy na nákupy pro vaši rodinu?

Tabulka č. 20: Názory, zda by děti měly samy chodit na nákupy pro rodinu

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	84	75%
ne	28	25%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z těch, kteří si myslí, že by děti měly být podporovány k chození pro nákup, bylo 47 žen a 37 mužů. Mezi respondenty, kteří si myslí, že by děti neměly samy chodit na nákup, bylo 20 žen a 8 mužů.

Otázka č. 21

Myslíte si, že dětem ve věku 16 a více, by mělo být umožněno, aby měly své vlastní kreditní karty?

Tabulka č. 21: Názory, zda by měly děti od 16 let a výše, vlastnit kreditní karty

n = 111	četnost	relativní četnost
ano	77	69%
ne	34	31%

Na otázku neodpověděli 2 respondenti. Celkem 50 žen a 27 mužů si myslí, že by děti ve věku 16 let a výše měly vlastnit kreditní kartu. Ostatních 16 žen a 18 mužů si to nemyslí.

Otázka č. 22

**V jakém věku si myslíte, že by dítě mělo mít svoji vlastní bankovní debetní kartu:
(označte pouze jeden věk prosím)**

- a) 14 let
- b) 15 let
- c) 16 let
- d) 17 let
- e) 18 let
- f) od 19 let výše

Tabulka č. 22: Názory, od kolika let by měly děti vlastnit kreditní karty

n=112	četnost	relativní četnost
a, 14	5	5%
b, 15	25	22%
c, 16	24	21%
d, 17	9	8%
e, 18	33	30%
f, od 19 let výše	16	14%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Z dotazovaných respondentů si 48% myslí, že by dítě mělo vlastnit debetní kartu do 16 let. Z 33 respondentů, kteří odpověděli, že dítě by mělo vlastnit debetní kartu v 18 letech, bylo 19 žen a 14 mužů.

Otázka č. 23

Myslíte si, že děti od 6 do 16 let by měly být podporovány k následujícímu:

a) půjčovat si peníze od ostatních

Tabulka č. 23a: Názory na půjčování peněz od ostatních

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	1	1%
ne	111	99%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Pouze jedna žena ve věku 18 let si myslí, že by děti měly být podporovány k půjčování si peněz od ostatních.

b) samy půjčovat peníze jiným dětem

Tabulka č. 23b: Názory na půjčování peněz ostatním

n = 112	četnost	relativní četnost
ano	5	4%
ne	107	96%

Na otázku neodpověděl 1 respondent. Žena, která v předchozí otázce č. 22 odpověděla, že by děti měly být podporovány k půjčování si peněz od ostatních, si nemyslí, že by děti měly půjčovat peníze jiným dětem. Zároveň 5 respondentů, s průměrným věkem 33 let, si myslí, že by děti měly půjčovat peníze jiným dětem. Tento názor mají 3 ženy a 2 muži.

Otázka č. 24

V jakém věku by měl člověk přestat dávat dětem kapesné? (prosím zaškrtněte políčko pro pouze jednu možnost):

a) 16-17 let

b) 18 let

c) když skončí se školní docházkou (v jakémkoliv věku)

d) když začnou pracovat na plný úvazek (v jakémkoliv věku)

e) pouze v případě, že jsou ekonomicky nezávislé (v jakémkoliv věku)

Tabulka č. 24: Názory, v jakém věku by se dětem mělo přestat dávat kapesné

n=111	četnost	relativní četnost
a	1	1%
b	5	5%
c	35	32%
d	46	41%
e	24	21%

Na otázku neodpověděli 2 respondenti. Z těch, kteří odpověděli, si 6% myslí, že by se kapesné mělo přestat dávat mezi 16 a 18 rokem. Podle zbylých 94% nezáleží, v jakém je dítě věku, ale zda skončilo se školou, začalo pracovat nebo je ekonomicky nezávislé na rodičích.

4.7 Vyhodnocení výzkumných otázek

Výzkumná otázka č. 1: Jaká výše příjmu převažuje u lidí, kteří zamítají kapesné?

Tabulka č. 25: Výzkumná otázka č. 1

do 5.000,-	5.001 - 10.000,-	10.001 - 15.000,-	15.001 - 20.000,-	nad 20.000,-
2	9	4	5	14

Podle druhé části dotazníku, jsem zjistila, že u lidí, kteří zamítají kapesné, převažuje měsíční příjem nad 20 000 korun. Respondentů, kteří zamítají kapesné, bylo 34. Celkem 41% z nich, má měsíční příjem nad 20 000 korun. Respondentů, kteří mají měsíční příjem v rozmezí 15 001 – 20 000 korun, bylo 15%. Těch, kteří mají měsíční příjem 10 001 – 20 000 korun, bylo 12%. Měsíční příjem 5 001 – 10 000 korun má 26% respondentů a měsíční příjem do 5 000 korun má 6% respondentů. Výsledek je zároveň dosažením vedlejšího cíle č. 1.

Výzkumná otázka č. 2: Jaké vzdělání převažuje u lidí, kteří souhlasí s pravidelným kapesným?

S pravidelným kapesným souhlasí 90 respondentů. Z toho celkem 41% preferuje dávání kapesného jednou týdně a zbylých 49% si myslí, že by děti měly kapesné dostávat jednou měsíčně.

Tabulka č. 26: Výzkumná otázka č. 2

základní	vyučen (a) bez maturity	vyučen (a) s maturitou	ukončené středoškolské vzdělání	ukončené vysokoškolské vzdělání
2	13	7	29	39

Nejvíce respondentů, kteří souhlasí s dáváním pravidelného kapesného dětem, má ukončené vysokoškolské vzdělání. Výsledek je zároveň dosažením vedlejšího cíle č. 2.

Výzkumná otázka č. 3: Jaký převažuje názor na kapesné u respondentů, kteří v dětství kapesné nedostávali?

Celkem 3 respondenti uvedli, že už si nepamatují, zda kapesné dostávali, nebo ne. Respondentů, kteří uvedli, že kapesné dostávali, bylo 60 a respondentů, kteří kapesné nedostávali, bylo 50. Budu pracovat s těmito 50 respondenty.

Tabulka č. 27: Výzkumná otázka č. 3

ano	ne
29	19

Z 50 respondentů, kteří kapesné nedostávali, se celkem 2 respondenti nevyjádřili u otázky, zda podporují dávání kapesného dětem. Z těch, kteří se vyjádřili, si 60% respondentů myslí, že kapesné by se dětem dávat mělo a 40% si myslí, že nemělo. Výsledek je zároveň dosažením vedlejšího cíle č. 3.

6 DISKUZE

Adrian Furnham a Bruce Kirkcaldy ve svém výzkumu zjistili, že starší rodiče se přiklání k názoru, že by chlapci měli dostávat větší kapesné než dívky. Mě to výzkum nepotvrdil. To, že by chlapci měli dostávat vyšší kapesné, než dívky, si z celkového vzorku 113 respondentů, myslí jen jedna žena ve zralém věku (38 let). Co se týče domácích prací, výzkum Furnhama a Kirkcaldyho prokázal, že mladší dospělí by spojovali výkon domácích prací s kapesným. Můj výzkum prokázal, že celkem 21% respondentů si myslí, že by mělo být kapesné spojené s výkonem domácích prací a všichni muži i všechny ženy měly věkový průměr ve zralém věku. Také se jejich výzkumem prokázalo, že 91% souhlasí s dáváním pravidelného kapesného. Můj výzkum potvrdil, že s pravidelným kapesným souhlasí 83% a zbylých 17% by dávalo dětem peníze podle potřeby.

Výsledky výzkumu mohou být ovlivněny složením vzorku. Například průměrný věk mužů byl 38 let a u žen 33 let. Kdyby věkový průměr byl vyšší nebo nižší, mohl výzkum dopadnout jinak. Dotazník vyplnili i respondenti, kteří nemají žádné děti, tím mohl být ovlivněn celkový výsledek, protože ostatní respondenti, kteří děti mají, se mohou vyjadřovat na základě vlastní zkušenosti.

Bylo zajímavé, že u respondentů, kteří v dětství kapesné nedostávali, si převažující procento myslí, že děti by kapesné dostávat měly. Překvapilo mě, že lidé, kteří s kapesným nesouhlasí, mají průměrný čistý příjem nad 20 000 korun. Z toho vyplývá, že s kapesným nesouhlasí z jiného důvodu, než z finančního.

Dle mého názoru, by kapesné nemělo být spojováno s výkonem domácích prací, jelikož by děti měly být vychovávány tak, aby domácí práce dělaly bez finančního ohodnocení.

Zároveň mě také překvapilo, že jedna žena uvedla, že by děti podporovala, aby si půjčovaly peníze od ostatních. Všichni ostatní dotazovaní si to nemyslí. Mohlo to být myšleno tak, aby se děti naučily dělit a pomáhat si. Zajímavé však bylo, že stejná žena si myslí, že by se děti neměly podporovat, aby si od ostatních sami peníze půjčovali. Takže by své dítě podpořila jenom v tom, aby si půjčovaly peníze od ostatních, ale své peníze nikomu nepůjčovaly. Žena byla ve věku 18 let a neměla žádné děti.

Co se týče otázky, v jakém věku by měl člověk přestat dávat kapesné dětem, přišly mi zajímavé odpovědi. Jeden člověk si myslí, že je to vhodné přestat dávat kapesné v 16 – 17 letech. V těchto letech nemá většina dětí ukončenou školní docházku, přijde mi to tedy

zvláštní. Na druhou stranu mohl to respondent myslet tak, že už je to vhodný věk na to, aby si dítě našlo brigádu, což si myslím, že je v pořádku. Zároveň si 24 respondentů myslí, že by se mělo přestat dávat kapesné až v případě, že jsou jejich děti ekonomicky nezávislé. Myšleno je to dobře, ne každá osoba po tom, co ukončí školní docházku, si ihned najde práci. Nicméně myslím, že názor by se mohl změnit poté, co si dítě práci hledat ani nezačne. Potom si myslím, že není na místě čekat, než začne být tedy ekonomicky nezávislý, ale kapesné mu přestat dávat.

U otázky, kam by si měly děti spořit, převažující procento (71,5%) respondentů dalo na první místo kasičku. Dalších 19% dalo na první místo bankovní účet, spořit k rodičům by doporučilo 5% a jinam 4%. Myslím si, že tato otázka je ovlivněna tím, že není uveden věk dítěte, ke kterému se otázka vztahuje. Kdyby se to například vztahovalo na dítě, které má 6 let, bylo by dle mého názoru hodně zvláštní, kdyby někdo doporučoval bankovní účet. Naopak kdyby se to vztahovalo na dítě, kterému je 17 let, přišlo by mi to v pořádku. To znamená, že každý respondent, který na tuto otázku odpovídal, si sám zvolil věk, na který bude své odpovědi vztahovat.

U příštího výzkumu bych tedy doporučila, aby byla uvedena kolonka, kam by respondent napsal věk dítěte dříve, než očíslovuje možnosti, kam si myslí, že by své děti měly spořit. Chtělo by to také další výzkum, aby se mohly porovnat výsledky a celkové složení vzorku. Tím by se mohlo přesněji specifikovat, čím byl výzkum ovlivněn. Myslím, že by také bylo zajímavé zjistit, jaký názor na tento výzkum mají děti a výsledky s výzkumem porovnat.

7. ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala vzděláváním dětí v oblasti financí. Hlavně, zda dospělí lidé souhlasí nebo nesouhlasí s dáváním kapesného dětem a tématy s ním spojené. K dosažení potřebných údajů byl zvolen hlavní cíl práce a cíle vedlejší. Všechny cíle se mi podařilo dosáhnout.

Teoretická část byla rozdělena na 3 kapitoly, přičemž první a druhá kapitola se věnovala hlavním pojmům, jako byla ekonomika, socializace, edukace a hodnoty, potřebným pro pochopení problematiky. Poslední kapitola byla věnována konkrétně penězům. Na závěr poslední kapitoly byla podkapitola, popisující přímo kapesné. Součástí teoretické práce byly také články, které obsahovaly různá doporučení a výzkumy, které byly provedeny.

Praktická část se skládala ze 4 kapitol. Byly stanoveny cíle a výzkumné otázky. Byl také popsán zkoumaný vzorek a metody, které byly aplikovány.

Z teoretické části vyplynulo, že jsou dvě možnosti, jak dětem poskytovat peníze. První možností je dávání pravidelného kapesného a druhou možností je dávání peněz dětem nepravidelně, podle potřeby. Podle výsledků z výzkumné části, se více českých dospělých přiklání k první možnosti. Převládá také názor, že vhodný věk, pro začátek s dáváním kapesného je v rozmezí 6 až 10 let. Částka, která by se měla dětem vyplácet, se liší podle věku dítěte. Co se týče frekvence, bylo výzkumem prokázáno, že nejvíce dospělých souhlasí s vyplácením kapesného jednou měsíčně. Také převažuje názor, že by rodiče měli mít dohled nad tím, na jaké položky se bude kapesné vztahovat a mělo být dětem zakázáno, si kupovat určité položky. Z výzkumu dále vyplývá, že by měly být děti podporovány ke spoření, a nejvhodnější místo, kam si spořit, je pokladnička. Spořit by si děti měly z peněz, které si vydělají na brigádě, a které dostanou jako dárek. Nicméně že by z peněz, které si vydělají nebo dostanou, měly přispívat část na charitu, si myslí 20% dospělých. Výzkum dále prokázal, že by děti neměly být podporovány k půjčování si peněz od ostatních a neměli by ostatním peníze ani půjčovat. Ideální doba, pro skončení kapesného nezáleží na věku, ale na tom, jestli děti skončily se školní docházkou, začaly pracovat na plný úvazek nebo jestli se staly ekonomicky nezávislými.

Výsledky byly zhodnoceny v kapitole diskuze, ve které jsem porovnávala výsledky s jiným výzkumem, polemizovala jsem, čím mohli být výsledky ovlivněny, a popisovala jsem, co bylo zjištěno. Výsledky výzkumu mohou být přínosné pro další výzkumy a sloužit pro porovnání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Knihy

BERTL, Ivan. *Kapitoly o finanční gramotnosti*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-622-7.

BROCKERT, Siegfried. *Encyklopedie pro rodiče*. Vimperk: Papyrus, 1996. 83 s. ISBN 80-85776-30-8.

DAHLKE, Rüdiger. *Psychologie peněz: životní zákony štěstí a úspěchu*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, c2014. s. 28 – 38, 49 – 50. ISBN 978-80-7349-394-3.

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2004. s. 186 – 187. ISBN 80-7178-888-0.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. Praha: C.H. Beck, 1999. s. 1 – 3, 9 – 12. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-255-1.

LANIADO, Nessia. *Děti a peníze*. Praha: Portál, 2002. s. 11, 77 – 80. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-671-3.

LIPOVSKÁ, Hana. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada, 2017. s. 15 – 17, 27 – 31. ISBN 978-80-271-0120-7.

MELGOSA, Julián a Raul POSSE. *Umění výchovy dítěte*. Praha: Advent-Orion, 2003. s. 169 – 177. Harmonický život. ISBN 80-7172-613-3.

MUDRYCHOVÁ, Jitka. *Maturitní otázky - základy společenských věd: 25 podrobně zpracovaných témat*. Třebíč: R. Veselý, 2000. s. 222 – 223. ISBN 80-86376-07-9.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 66 – 71. ISBN 80-7367-047-x.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. s. 65 – 69. ISBN 978-80-262-1228-7.

ROZSYPALOVÁ, Marie, Alena MELLANOVÁ a Věra ČECHOVÁ. *Psychologie a pedagogika I: pro střední zdravotnické školy*. Praha: Informatorium, 2003. s. 123 – 125. ISBN 80-7333-014-8.

VENCOVSKÝ, František, Ladislav KOPECKÝ, Leopold SURGA, et al. *Lidé a peníze*. 6. vydání. Praha: Česká národní banka, [2017]. 4 s. ISBN 978-80-87225-74-5.

VONDRA, Roman. *Peníze v moderních českých dějinách*. Praha: Academia, 2012. Historie (Academia). s. 11 – 50. ISBN 978-80-200-2130-4.

Články

CANADA NEWSWIRE. Most Canadian parents prefer to give their adult kids money than live with them: CIBC Poll. *Canada Newswire* [online]. 2017 [cit. 2018-04-04].

FURNHAM, Adrian a Bruce KIRKCALDY. Economic socialization: German parents' perceptions and implementation of allowances to educate children. *European Psychologist* [online]. 2000, 5(3), 202-215 [cit. 2018-04-04]. DOI: 10.1027//1016-9040.5.3.202. ISSN 10169040.

GALLO, Eileen. Fathers, Children and Money. *Journal of Financial Planning* [online]. 2004, 17(4), 30-31 [cit. 2018-04-04]. ISSN 10403981.

GALLO, Eileen. Financially Intelligent Parenting: Children, Money, and Values. *Journal of Financial Planning* [online]. 2005, 18(4), 26-28 [cit. 2018-04-04]. ISSN 10403981.

KATES SMITH, ANNE. Preserve the Family Money. *Kiplinger's Personal Finance* [online]. 2015, 69(11), 34-37 [cit. 2018-04-04]. ISSN 15289729.

SIMON, R. How to talk to your parents about money. *Money* [online]. 1991, 20(12), 144-150 [cit. 2019-03-05]. ISSN 01494953.

ROSZKOWSKA-HOŁYSZ, Dorota. SOCJALIZACJA EKONOMICZNA A WYBRANE ZACHOWANIA EKONOMICZNE DOROSŁYCH. *Economics / Ekonomia* [online]. 2018, 19(3), 37-52

SMITH, Sandee a Harrison HILL. ROLE REVERSAL: when children should talk to parents about money. *SportsTurf* [online]. 2012, 28(4), 34-35 [cit. 2018-04-04]. ISSN 1061687X.

TD AMERITRADE HOLDING CORPORATION. Parents, Don't Wait to Talk to Your Kids About Money. *Business Wire (English)* [online]. 2013 [cit. 2019-03-05].

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Pohlaví	26
Graf č. 2: Věk	27
Graf č. 3: Rodinný stav	27
Graf č. 4: Vzdělání	28
Graf č. 5: Počet dětí.....	29
Graf č. 6: Měsíční příjem	29
Graf č. 7: Zaměstnání	30
Graf č. 8: Místo bydliště.....	31
Graf č. 9: Kapesné v dětství	31

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Názory, zda by děti starší 5 let měly dostávat kapesné	32
Tabulka č. 2: Názory, od kolika let by děti měly dostávat kapesné	33
Tabulka č. 3: Výše kapesného podle věku	34
Tabulka č. 4: Názor, zda by se kapesné mělo každoročně zvyšovat.....	36
Tabulka č. 5: Názory na frekvenci kapesného	37
Tabulka č. 6: Názory na domácí práce	37
Tabulka č. 6a: Závislost kapesného na domácích pracích.....	38
Tabulka č. 6b: Názory, zda jsou domácí práce příležitost vydělat si peníze navíc.....	38
Tabulka č. 7: Názory, zda by mělo být předem dohodnuté, na jaké položky se bude kapesné vztahovat	39
Tabulka č. 8: Názory, zda by mělo být dětem zakázáno kupovat z kapesného určité položky	39
Tabulka č. 9: Názory, zda by se děti měly podporovat k tomu, aby říkaly svým rodičům, jak utrácejí své kapesné.....	40
Tabulka č. 10: Názory na podporování dětí ke spoření kapesného.....	40
Tabulka č. 10a: Názory, zda by mělo být spořeno stanovené procento z kapesného.....	41
Tabulka č. 10b: Názory, od kolika let by měly děti začít spořit.....	41
Tabulka č. 11: Názory, zda by děti měly spořit část peněz, které dostávají jako dárek.....	42
Tabulka č. 12: Názory, jaké je nejvhodnější místo na ukládání peněz pro děti	43
Tabulka č. 13: Názory, zda by děti od 10 let měly být informovány o nabídce bankovních účtů	43
Tabulka č. 14: Názory, zda by děti měly být vedeny k přispívání vlastních peněz na charitu	44
Tabulka č. 15: Názory, zda by děti od 5 let, měly dostávat peníze při zvláštních příležitostech	44
Tabulka č. 16: Názory, zda by dospělí lidé NEMĚLI poskytovat peněžní dary dětem	45
Tabulka č. 17: Názory, zda má být úspěšnost ve škole finančně odměňována.....	45
Tabulka č. 18: Názory, zda by se měly děti podporovat k brigádám	46
Tabulka č. 19: Názory, zda by si měly děti spořit část mzdy z brigády.....	46
Tabulka č. 20: Názory, zda by děti měly samy chodit na nákupy pro rodinu.....	47
Tabulka č. 21: Názory, zda by měly děti od 16 let a výše, vlastnit kreditní karty	47
Tabulka č. 22: Názory, od kolika let by měly děti vlastnit kreditní karty.....	48
Tabulka č. 23a: Názory na půjčování peněz od ostatních.....	49
Tabulka č. 23b: Názory na půjčování peněz ostatním	49
Tabulka č. 24: Názory, v jakém věku by se dětem mělo přestat dávat kapesné	50

Tabulka č. 25: Výzkumná otázka č. 1	51
Tabulka č. 26: Výzkumná otázka č. 2	51
Tabulka č. 27: Výzkumná otázka č. 3	52

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník – demografická data

Příloha č. 2: Dotazník – názory na kapesné

Příloha č. 1: Dotazník – demografická data

Vážení rodiče, vážení budoucí rodiče

dovolujeme si vám předložit dotazníky, pomocí nichž chceme zjistit vaše názory, postoje či zkušenosti týkající se finančního odměňování dětí, které může mít vliv na pozdější schopnost hospodařit s penězi. Všechna data budou využita **p o u z e** k zamýšlenému výzkumu a v této souvislosti vám zaručuje naprostou anonymitu.

Děkujeme za pochopení a ochotu vyplnit předložené dotazníky.

Pohlaví: 1 žena 2 muž

Věk:let

Dosažené vzdělání:

- 1 základní
- 2 vyučen(a) bez maturity
- 3 vyučen(a) s maturitou
- 4 ukončené středoškolské vzdělání
- 5 ukončené vysokoškolské vzdělání

Rodinný stav:

- 1 ženatý/ vdaná
- 2 svobodný (á)
- 3 v partnerství (ne manželství)
- 4 rozvedený(á)
- 5 vdovec/ vdova

Děti: (pokud máte)

Prosíme, napište pohlaví a věk všech vašich dětí (platné pohlaví zakroužkujte) a uveďte, zda jim poskytujete kapesné a v jaké výši (cca na týden):

1.dítě žena / muž věk:, kapesné ANO NE Pokud ANO, kolik?

2.dítě žena / muž věk:, kapesné ANO NE Pokud ANO, kolik?

3.dítě žena / muž věk:, kapesné ANO NE Pokud ANO, kolik?

4.dítě žena / muž věk:, kapesné ANO NE Pokud ANO, kolik?

Kolik vás žije v domácnosti?

Měsíční čistý příjem vaší domácnosti (průměr na jednoho člena):

1 do 5.000,-Kč 2 5.001, - 10.000,-Kč 3 10.001 – 15.000,-Kč 4 15.001 – 20.000,-Kč

5 nad 20.000,-Kč

Zaměstnání: Jste zaměstnaný(á)?

1 ano (jako zaměstnanec) 2 ano, ve vlastní firmě 3 v domácnosti 4 důchodce

5 student - typ (školy) fakulty/katedry : 6 t.č. jsem nezaměstnaný/á

7 jiné

Organizace, ve které jste zaměstnaný/á, je: 1 státní 2 soukromá

Vaše bydliště je: 1 obec (vesnice) do 999 obyvatel 4 město nad 5000 do 20000 obyvatel
 2 obec nad 1000 do 2000 obyvatel 5 město nad 20000 do 50000 obyvatel
 3 obec nad 2000 do 5000 obyvatel 6 město nad 50000 do 90000 obyvatel
 7 město nad 90000

Když jste byl/a dítě, dostával/a jste kapesné? ANO NE Nepamatuji se

Příloha č. 2: Dotazník – názory na kapesné

Prosíme, odpovězte na následující otázky a odpověď запиšte do příslušných políček.

1.	Myslíte si, že děti (5 let a starší), by měly dostávat kapesné od rodičů?	Ano	Ne
2.	Pokud ano, od kolika let? (Uveďte vhodný věk).		
3.	Jak vysoké kapesné (v Kč) na jeden týden je podle vás vhodné pro děti z následujících věkových kategorií:	Dívky	Chlapci
	a) 5-6 let:		
	b) 7-8 let:		
	c) 9-10 let:		
	d) 11-12 let:		
	e) 13-14 let:		
	f) 15-16 let:		
	g) 17-18 let:		
4.	Myslíte si, že kapesné by se mělo každoročně zvyšovat (řekněme při každých narozeninách dítěte)?	Ano	Ne
5.	Myslíte si, že by děti měly dostávat své kapesné (uveďte jednu možnost):		
	a) jednou týdně		
	b) jednou měsíčně		
	c) když je potřeba		
6.	Myslíte si, že by se od dětí mělo očekávat, že budou dělat domácí práce?	Ano	Ne
	a) Myslíte si, že veškeré kapesné by mělo být závislé na tom, zda domácí práce dítě vykonává?	Ano	Ne
	b) Případné domácí práce jsou příležitostí pro dítě, jak vydělat peníze navíc k základní sazbě kapesného?	Ano	Ne
7.	Myslíte si, že rodiče a děti by se měli dohodnout předem, na jaké položky se bude kapesné vztahovat?	Ano	Ne
8.	Myslíte si, že by mělo být dětem zakázáno kupovat si z kapesného určité položky?	Ano	Ne
9.	Myslíte si, že by děti měly být podporovány k tomu říkat svým rodičům, jak utrácí své kapesné?	Ano	Ne
10.	Myslíte si, že děti (do 10 let), by měly být podporovány, aby spořily nějakou část svého kapesného?	Ano	Ne
	a) Pokud ano, měly by spořit pevně stanovené procento ze svého kapesného?	Ano	Ne
	b) V jakém věku by měly začít spořit?		
11.	Myslíte si, že by děti měly být podporovány ke spoření části peněz, které dostávají jako dárek?	Ano	Ne
12.	Kam si myslíte, že by měly děti spořit něco ze svých peněz: Očíslujte pořadí od 1 do 4, kde je 1- jako nejdůležitější:		
	a) kasička		
	b) bankovní účet/spořicí účet		
	c) k rodičům		
	d) jinam (prosím specifikujte)		
13.	Myslíte si, že děti od 10 let a více, by měly být podporovány, aby se seznámily s tím, jaké různé bankovní účty mají k dispozici pro spoření (např. úrokové sazby u účtů či jiné výhody za účet)?	Ano	Ne
14.	Myslíte si, že děti, od 10 let a více, by měly být vedeny, aby přispívaly ze svých vlastních peněz na charitu?	Ano	Ne
15.	Myslíte si, že je to dobrý nápad, aby děti od 5 let a více, dostávaly peníze jako dárek při zvláštních příležitostech?	Ano	Ne
16.	Myslíte si, že dospělí lidé by neměli poskytovat peněžní dary dětem (např. od 5 do 16 let)?	Ano	Ne
17.	Myslíte si, že úspěšnost ve škole by měla být finančně odměňována?	Ano	Ne
18.	Myslíte si, že by děti měly být podporovány, aby pracovaly na částečný úvazek (brigáda)?	Ano	Ne
19.	Myslíte si, že by si děti měly spořit část jejich mzdy z práce na částečný úvazek (z brigády)?	Ano	Ne
20.	Myslíte si, že děti, od 11 let a více, by měly být podporovány, aby chodily samy na nákupy pro vaši rodinu?	Ano	Ne
21.	Myslíte si, že dětem ve věku 16 a více, by mělo být umožněno, aby měly své vlastní kreditní karty?	Ano	Ne

ANOTACE

Anotace v češtině

Bakalářská práce s názvem Ekonomická socializace – finanční edukace se zaměřuje na vzdělávání dětí v oblasti financí. V teoretické části jsou podrobněji vymezeny pojmy socializace, ekonomika, edukace, hodnoty a peníze ve vztahu k lidem i dětem. Součástí teoretické práce jsou i výzkumy, které byly na toto téma provedeny, a články, zahrnující rady v oblasti financí. Praktická část obsahuje popis výzkumného vzorku, cíle, hypotézu, výzkumné otázky a výsledky výzkumu mapující názory na kapesné.

Anotace v angličtině

The bachelor's titled The Economic Socialization - Financial Education is focused on education of children in finance. In the theoretical part are defines more detail about socialization, economy, education, values and money in relation to people and children. The theoretical part also includes researches that have been carried out on this topic and articles including advice in finance. The practical part contains a description of the research sample, goals, hypothesis, research questions and research results mapping opinions on pocket money.

Klíčová slova

ekonomika, socializace, edukace, hodnoty, peníze, kapesné

Keywords

economy, socialization, education, values, money, pocket money